

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMĂR DE DUMINECĂ)

Nr. 242. — Anul LII

Braşov, Duminecă 29 Octombrie (10 Noembrie)

1889.

Braşov, 28 Octombrie v.

Făcut'au totu ce numai au putut adversarii noştri politici şi naţionali de douăzeci de ani şi mai bine încôce, ca să ne despoieze de drepturile noastre, să ne împiedece dezvoltarea noastră românească şi să ne slăbescă în totu chipul. Ei au şi reuşit a face ca naţiunea noastră să nu mai fiă nicăiri reprezentată în viaţa publică de stat, ca ea să nu mai aibă nici un cuvânt, nici în dietă, nici în viaţa comitatensă şi comunală, unde aprôpe pretutindeni domnesc nise majorităţi măiestrite, cari la toate se gândesc, numai la binele şi înaintarea poporului român nu.

Nu vom cerceta de astădată cum s'a putut întâmpla ca să fim astfel legaţi şi ferecaţi de minorităţile din ţinuturile locuite de noi, numai una suntem dator a-o spune, că adevărat slăbiciunile noastre sunt de vină, decât lucrurile au ajunsă aşa departe şi decât cutezarea adversarilor noştri creşte pe zi ce merge.

Ar crede omul, că după ce l'a succesu a aduce lucrurile acolo, ca să nu se mai facă amintire ađi nicăiri în aşedămintele publice de stat de poporul român, de trebuinţele şi de necazurile lui; după ce astăđi se mai vorbeşte de existenţa unei naţiuni româneşti numai în articulele tendenţioase şi vrăşmăşesci, cu cari facu paradă de „patriotismu“ foile şovinistice unguresci; ar crede omul, că după toate aceste „isprăvi“ cei dela putere pot fi mulţamiţi şi liniştiţi, că au dobândit ceva, la ce niciodată nu s'au fost aşteptat.

Dér nu este aşa. Pare că cu cât înainteză mai mult în îngâmfarea lor, lovind în dreapta şi în stânga şi lăsându-se urmeze unu act de volnicia

după altul, cu atât mai nemulţamiţi şi mai neliniştiţi sunt adversarii noştri dela putere; nemulţamiţi, pentru-că vedu, că svêrcolirile lor de aservire şi de maghiarisare a elementului românesc n'au nici un rezultat şi că politica lor violentă şovinistă nu poţe prinde nicidecum rădăcină în sinul nostru; neliniştiţi pentru că vedu că cu toate lovirile şi asupririle, ce le întempană poporul român pe toate tărîmurile, el se dezvoltă puternic rămânând credincios limbii şi naţionalităţii sale şi având conştiinţa îndreptăţirii sale de a trăi şi a se dezvolta ca popor românesc, alături cu poporele conlocuitoare, în acestu stat şi pentru că își aduc aminte de cuvintele memorabile ale lui Franciscu Deak, care a dîsu, că „ceea ce răpescu torţa şi violenţa, poţe să ia înderētu timpul şi împrejurările favorabile“.

Şi ôre se poţe ca pe cei ce facu nedreptate unui întregu popor, să nu-i mustre conştiinţa pentru faptele lor? Să nu-i mustre şi să nu le insufle îngrijiri când vedu, că poporul român celu desconsiderat, urgisit şi năpăstuit de ei „creşte şi s'ntăresce vedend cu ochii“?

De-o asemenea îngrijire şi spaimă a fost cuprinsu Ńilele aceste Ńiarul guvernamentalu din Clușiu.

Puternicii Ńilei din oraşul Kulturgyletului nu mai întempană nicăiri nici o piedecă din partea Românilor, ei sunt stăpânii situaţiei politice în Ardelu, ei facu cum le vine la socotelă, când le place se folosesc de lege, când nu o calcă, c'unu cuvântu a lor e lumea de ađi, cu toate aceste tremur la gândul că „în rassa valahă, care formeză majoritatea preocupătoare a populaţiei ardelenene, zace o putere mare, care

necurmatu se dezvoltă spre a câştiga tărîmu pe socotela lor.“ Ei s'adreseză acuma la Saşii din Ardelu, ca se le vină întru ajutoru spre a sugruma dezvoltarea acestu valahă din Ardelu.

Fôrte nemeritu a răspunsu şovinistilor din Clușiu foia naţională săsescă din Sibiu dicendule: „Decă în adevêru poporul român are puterea de viaţă şi de expansiune, ce o mărturisit voi, şi de sigur că o are, atunci nu mai umblađi de gēba să înbuşit dezvoltarea lui, ci urmađi politica, care este cea mai simplă, cea mai cinstită şi cea mai bună, de a da fiecărui popor după dreptate, aceea de ce are lipsă pentru viaţa sa în acestu stat, în care după voinţa lui Dumnezeu trebuie să trăiescă atâtea popore unele cu altele.“

Purtarea adversarilor noştri şi frica lor de dezvoltarea poporului românesc este dovada cea mai viuă, că zadarnice sunt uneltirile şi svêrcolirile lor, că aceste ne potu pricinui mari perderi şi mare durere, dér nu ne potu nimic.

Ar fi însă unu păcatu de morţe decât ne-am crede prea mult în vorbele adversarilor despre puterea noastră cea mare de dezvoltare şi decât am suferi în tăcere lovirile, ce meru se îndreptă contra noastră şi a instituţiunilor noastre, nefăcend nimic spre a ne apăra în contra nedreptăţirilor şi a ilegalităţilor. Acesta ar însemna, că suntem lipsiđi de conştiinţa dreptului nostru şi că nu merităm o sorte mai bună, ca aceea ce ni s'a creatu de cătră cei dela putere.

Revista politică

Dinaintu. În dieta ungurescă se dezbătu acum bugetele diferitelor ministere.

Ar aştepta cineva să vedă în cele din urmă, după 20 de ani de constituţionalism şi liberalism unguresc, că stăpânirea îngrijesce de naţionalităţile nemaghiare ca de naţionalitatea maghiară însăşi, prevêdend în bugete sume de bani şi pentru interesele materiale şi culturale ale Nemaghiarilor, cari muncesc şi nopte pentru ca să verse milioane în visteria statului. Dér nu-i aşa, totu se face numai pentru interesele maghiare şi până la unu punctu chiar în contra intereselor nemaghiare. Astfel au ajunsă naţionalităţile nemaghiare, care formeză majoritatea preponderantă a populaţiei statului, să fiă privite în Ardelu Bănatu şi Ţera ungurescă simplu ca nise cetăţeni buni numai de a plăti contribuţia în bani şi în sânge. Asta-i dreptatea, libertatea şi egalitatea sub stăpânirea ungurescă!

Pe lângă bugete, se mai aduc în discuţia şi alte chestiuni, unele care provôcă chiar scandale. Astfel în şedinţa dela 7 Noembrie n. deputatul kossuthist Daniil Iranyi a vorbit o ôră întregă motivându-şi propunerea sa, d'a fi datu în judecată ministrul de honveđi Fekere, fiind-că ar fi calcătu legea când a susţinut în dietă, cumcă stégul negru-galben e semnulu de cunoştere şi pentru locuinţele comandantilor de honveđi. Iranyi se încercă să arate, că numai stégul tricolor unguresc e îndreptătit a fi la honveđi. A mai acusat capulu partidei stânger kossuthiste pe ministrul de honveđi, că a schimbat unele dispoziţiuni ale regulamentului de serviciu al honveđilor după dispoziţiunile regulamentului de serviciu al armatei comune. Stégul negru-galben poţe să şi-l atêrne Maiestatea Sa la unu palat care e proprietatea sa, ori decât Austria ar înfiinţa unu consulat în Ungaria la localulu acestuia, dér la honveđi n'are ce căuta. Poţe că ministrul va esperia vrôdată, că marşulu lui Rakoczy şi tricolorulu unguresc — Ńice vorbitorulu kossuthist — potu insufletu la jertfe mai mult decât ori-ce comandă şi altu marş

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

De câtu pământu are lipsă unu om?

Din Tolstoj, de Moşula.

I.

Sora cea mai bătrână din oraşu cerce pe sora ei cea mai tēneră în sat. Cea mai bătrână era măritată după unu neguţator, cea mai tēneră după unu ţeranu. Bēura împreună ceaiu şi şî petrecu. Cea mai bătrână se făli cu traiulu ei dela oraşu: ce casă încăpătoare are, ce haine se îmbracă, cum își gătesce copiii, ce bine mănâncă şi bea, cum se preumblă cu trăsura şi cerceteză teatrulu.

Sorei celei mai tēnere nu-i plăceau vorbele acestea, ea huli viaţa neguţatorului şi laudă viaţa ţeranilor.

„Eu nu schimb cu tine“, dîse ea. „Este adevêratu, că trăim simplu, dér noi nu cunoşcem grijile. Voi însă, decât trăiți mai bine: ori aveți câştig mare, ori ve duceți pe copcă. Este o dicală: necorocul şi nenorocirea umblă pe o cărare. Astăđi bogat şi mâne cerşitor. Viaţa noastră ţerănescă este mai sigură decât trăiesc cu cumpetare, trăiesc mai

multu. Prea multu nu găsesc la noi, suntem însă totdeuna sătui.“

„Ce felu de sătui!“ răspuse cealaltă batjocorosu. „Cu porcii şi cu viţei laolaltă! fără nici o strălucire, fără nici o manieră. Ori câtu de multu s'ar sdruhăi bărbatul tēu, voi trăiți în gunoiu, şi acolo şi muriți. Copiil vostri voru ave aceeaşi sorte.“

„Ei, şi ce are a face?“ dîse rēstitu cea mai tēneră. „Trăim pentru aceea siguri pe moşia noastră, nu ne închinăm înaintea nimēnui, şi nu ne temem de nimeni. Voi din oraşu sunteți totdeuna aprôpe de a fi duși în ispită. Astăđi merge cum merge, mâne însă îi iese bărbatulu tēu Necuratulu şi cât dai din palmi Ńi-lu scoțe din minți: elu jôcă în cărți, bea, alergă după altele, şi-atunci toate mergu de-antôrsele. Nu e așa?“

Pahomie, bărbatul celei mai tinere, era culcatu pe cuptor şi asculta ce vorbeau femeile. „Nevasta mea spune curatul adevêru“ își dîce elu, „de alu de noi, cari de mic scormonim drăguțulu pământu, nu ne gândim la nebulni, e o nenorocire numai, că am prea puțin pământ. Când ași ave însă pământu

de-ajunsu, de nimeni nu m'ași teme, nice chiar de draculu.“

Draculu ședea tocmai înderētu cuptorului și auzi toate. Elu era fôrte vesel vedend, că țeranca a făcutu pe bărbatul ei să se mândrească în gândulu său: când ar ave multu pământu, nu l'ar întrece nici draculu.

„Facu prinsore,“ își gândi draculu. „Îți voi da eu Ńie pământu multu. Cu pământu te voi prinde.“

II.

Proprietara unei mici moșii era vecină cu Pahomie. Ea avea o sută douăzeci desiatine. Mai înainte ea se înțelegea bine cu țeranii, nu-i supăra cu nimicuri nici-odată. De curend însă își luase ca administratoru pe unu soldat condatu (cu hobișit). Acesta chinua pe țerani cu pedepse în bani. Ori câtu de multu se păzea Pahomie: acum îi fugea calulu în câmpulu cu ovēs alu vecinei, acum i-se rētacea vaca prin grădină, ori viței i-se ducea pe livadă. Pentru toate era pedepsit în bani.

Pahomie plătesce, injură, bate pe cei din casă; multe păcate făcu elu în

timpu verei, din cauza administratorului. Era o ușurare pentru elu să-și Ńină vitele în curte — adevêratu că-i părea rău de nutrețu, dér celu puțin nu mai era cu frica în spate.

În iernă se răspândi vestea, că vecina vrē să-și vëndă moșia și că administratorulu umblă s'o cumpere. Auzind țeranii de asta, se spăriară fôrte.

Decă va ajunge administratorulu proprietaru, chibzuiau ei, atunci pedepsele nu voru mai ave sfêrșitu.

Ţeranii se duseră toți dearëndulu la proprietară și-o rugară să nu vëndă moșia administratorului, ci comunei. Făgăduind ei că voru plăti mai multu, ea se învoi. Așadér moșia vecinei era să ajungă proprietate comunală. Ţeranii Ńinură sfat, se adunară a doua ôră, dér nu se putură înțelege. Ucigă-lu-crucea sēmēna zizaniă. Ei hotărîră în sfêrșitu, să cumpere fiacare atăta din moșia, câtu va pute. Și la acēsta se învoi vecina.

Auzind Pahomie, că vecinulu său a cumpêratu douăzeci desiatine, jumătate pe bani gata, jumătate pe aștep-

„Gazeta“ este în fiecare zi.
Abonamente pentru Anu: 12 lei, pe șase luni 6 lei, pe trei luni 3 lei.
Pentru România și străinătate:
Pe unu an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țaru și din afară și la dd. colectorilor.
Abonamentulu pentru Braşov: la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulu I: pe unu an 10 lei, pe șase luni 5 lei, pe trei luni 2 lei 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unu an 12 lei, pe șase luni 6 lei, pe trei luni 3 lei. Unu esemplaru 5 cr. v. a. s. e. 15 bani.
Atătu abonamentele câtu și inserţiunile sunt a se plăti înainte.

(O voce din stânga extremă: Nu însă „Gott erhalte“! Mare larmă). Vorbitorul stăruie deci, ca să i-se primescă propunerea.

Kossuthistii stânzei extreme și studenții de pe galerii aplaudară. O larmă cumplită se produse. Președintele camerei sună clopoțelul și avertisă pe cei de pe galerie, că pune să-i dea afară dacă vorbesc mai de semne de aprobare sau desaprobar. Larma crescă în stânga estremă, și când ministrul-președinte Tisza vră să vorbească, Kossuthistii îi strigară nemțesce „Hoch“, îi dăseră că e papagală, că suferă de bôla „îmuirea creierilor“, că nici un câne nu vrea să-l asculte. Larma deveni infernală, deputații strigau, președintele suna mereu clopoțelul, unii strigau să nu vorbească Tisza, alții diceau, că Tisza merită mai mult să se fiă dat în judecată. Cu mare greutate se restabili liniștea și, punându-se la vot propunerea lui Irany, fu respinsă cu o majoritate foarte mare.

Stânga moderată numai din oportunitate a votat pentru respingere, căci altfel sunt cu toții unii în ceea ce privește „lealitatea“ către dinastie.

Din afară. *Impăratul Germaniei*, după ce a luat parte la nuntă din Atena, la căsătoria surorii sale cu prințul moștenitor al Greciei, s'a dus la Constantinopol, unde a jăcută vizită Sultanului. Resultatul acestor vizite, care se dice, că o costă pe Turcia vr'o 18 milioane de franci, a mulțămint foarte mult pe împăratul german, care la întorcere se va întelni în Innsbruck cu monarhul nostru, negreșit spre a-i comunica rezultatul călătoriei sale la Stambu.

Intr'aceea contele Herbert Bismarck, care a însoțit pe împăratul german, a luat drumul spre Pesta. Foile ungurești se temă, că principele Bismarck și-a oferit serviciile sale de mijlocitor între Rusia și Austro-Ungaria, că condițiile ce le pune Rusia pentru împăciuire nu sunt tocmai neîngrijitoare și de aceea contele Herbert Bismarck e trimis la Pesta să capaciteze pe guvernul unguresc, să-l facă să cedeze, și apoi celelalte se vor regula în Innsbruck.

„Budap. Tgbltt.“ dice, că e vorba de Bulgaria. Țarul cere de sigură înălțurarea Coburgului din Bulgaria, cu alte cu alte cuvinte cere prețul rășboiului ca condiție a păcii.

SCRILE ȚILEI.

Delegațiunea congresuală pentru afacerile de despărțire ierarhică de către Sârbii, după cum cetim în „Biserica și Școala“ — s'a întrunită Duminecă tre-

cută în Arad sub presidium Pré Sânciei Sale părintelui episcopu Ioan Meșian și a resolutivă mai multe agete avizate la competența sa prin congresul național-bisericesc.

Despăgubirea regaliilor costă pe stat 219.5 milioane. Dintre aceste se vin pentru privați 75.1 mil., pentru comune 58.4 mil., pentru *fidei commissum* 31.8 mil.; pentru orașe 21.8 mil., pentru stat ca proprietară de regali 14.1 mil., pentru bunuri preoțesci și bisericesci 13.1 mil., pentru fundațiuni 4.9 milioane.

Arendarea încassării dării regaliilor erariale. În 18, 19 și 20 Noemvre n. c. se vor ține la direcțiunea financiară ung. din locu licitari pentru darea în arendă a încassării dării regaliilor erariale în 1890 pe teritoriul comunelor Cârștian, Hălhi, Măgheruş și Apața. Prețul de strigare e pentru Cârștian 7214 fl. 75 cr., pentru Hălhi 10,465 fl., pentru Măgheruş 5236 fl. și pentru Apața 3239 fl.

Bôla de gură și de unghii s'a ivit și în Șercaia, din care cauză turgul de vite, ce avea să fiă la 9 și 10 Noemvre n., nu se ține. — În Clușiu bôla de gură și de unghii e în stingere și e probabil că peste vr'o săptămână se va libera orașul de sub oprire.

Unu desertor. La 5 Noemvre n. fu adus din Vulcan de cătră o patrulă de honvedu un desertor honved la Brașov. Pe drum, când se trecă Bârsa, desertorul sări în apă, vrându să fugă, dăr conducătorul patrului sări după el și-l scose afară. Sosindu în Brașovul-vechiu, vră să fugă desertorul într'o curte, dăr aflându porța închisă, sări în fântâna dinaintea casei, adâncă de 15 metri. Se încercară tôte mijlocele ca să scotă pe honvedul din fântână, dăr înzadar; tôte luminările și felinarele, care erau lăsate jos, se scoteau stinse, așa că se credea, că în fântână sunt gasuri, cari asficsăză (inécă), pe când în realitate le stingea, precum s'a dovedit mai târziu, honvedul dinăuntru. După vr'o jumătate de oră în fine, eși chiar desertorul afară, pe scara ce se lăsase în fântână, încet și nevătămat, spre mirarea tuturor celorl de față. Desertorul a fost dus la spital, în urma dispozițiunei medicului militar, care era de față.

Omor. În Dálnocă, lângă Chezdi-Oșorheiu, s'a întemplat un omor înfricoșat. În ziua morților la catolici, reprezentanța comunală a ales pe membrii adunării comitatense, cu care ocaziune bogătanul Emeric Miklos ajunse

în certă cu doi alegători în privința persoanei candidaților. După ședință se duse Miklos cu fratele său mai mic la judele comunal Karol Kovacs, unde petrecură până la mezul nopții. În dimineața următoare Miklos fu găsit mort pe stradă. Făptuitorul necunoscut îl omoriseră, pe când se întorcea el acasă, cu cuțite și furcio de fer. Ucigașii sunt urmăriți.

Schimbară servitôrelor. Direcția poliției atrage atențiunea, că termenul de denunțare a serviciului servitôrelor tocmită până la finele anului expiră la 3 (15) Noemvre. Stăpânii se nu negligeze a se conforma § § 79 și 80 din legea servitôrelor; anume servitôrelor ce iesu din serviciul lor, ca să între în serviciul altora, să le dea unu certificat de eșit din serviciu cu timbru de 15 cr., pe care l'ă plătesce acela, care denunță serviciul, și să noteze în certificatul, că servitôrea are cărtică de serviciu. Dacă stăpânul, după 48 de ore dela denunțare, refuză a da, fără temei, certificatul, va fi silit de autoritate a-l da, pe lângă o pedepsă în bani până la 10 fl. Servitôrea va da certificatul cu cărtică de serviciu noului stăpân, care are să le păstreze. Acelu stăpân, care va negligea acestea, se pedepsece cu amendă în bani până la 25 fl. și nu pôte pretinde nici o despăgubire dela servitôre, dacă ea își caută mai târziu altu stăpân. Noua servitôre se anunță de stăpân la poliția.

Pungașu. Mercură trecută a fost isgonit din Brașov unu individ, care se da ca profesor de limba francesă și de arta călăriei, anume Waldemar de Waxel, dăr care n'a putut arăta nici o hărtică de legitimare, ba pe lângă asta era lipsit de ori-ce mijloc de existență și a și încercat la mai mulți locuitori de aici a contracta datorii în împrejurări suspecte.

Sinucidere. În Odérheiu s'a spânzurat în arestul casarmei de acolo unu husar ungur de nascere din H. Sânt-Martin, desertat dela reg. 2 de husari.

Contele-femei. Din Klagenfurt se împărtașese fôiei „N. W. T.“, că la 4 Noemvre a fost arestat acolo unu conte unguresc, Sandor Vay, care în vâra anului acestuia se căsătorise în Ungaria cu o fată din Klagenfurt. S'ar fi dovedit adecă, că contele e o contesă, că prin urmare autoritatea are de a face cu o femeie, care purta haine bărbătesci și în nisuița ei, de a trece ca făcându parte din „sexul celu tare“, merse până a pași ca pețitor, pentru ca să ia de

soție pe o ténără fată. Amănunte asupra acestei afaceri misterioase lipsesc. Se speră însă, că în curându se va deslega enigma din Klagenfurt.

Viță lungă. Foile din România înregistrează foarte desu casuri de morțe, în cari defunctul a ajuns o viță de peste o sută de ani. În zilele trecute chiar „Monitorul oficial“ a comunicat, că în ziua de 5 Octomvre v. a încetat din viața locuitorul Păun Dița din comuna Simnic, județul Dolj, în vârstă de 150 de ani.

Fômete în Galiția. Din Lemberg se scrie: Guvernul a destinat 300.000 fl. ca ajutor pentru poporațiunea Galiției bătute de fômete. Afară de acesta a pus la dispozițiune 600.000 fl. ca împrumut fără dobândă pentru comunele, care sufer. Suma de 300.000 fl. însă e premică, în comparați cu mărimea catastrofei. Cu această sumă mică nu se pôte da ajutor de ajuns. Deja de acum a izbucnit în unele comune ale Galiției tifusul din cauza fômetei. O asemenea catastrofă s'a ivit în Galiția în 1866 și s'au petrecut atunci scene grozave. Bieta poporațiune rurală ducea cocenul de cucuruz la móră ca să-l prefacă în făină și cocea pâne din ea. Omenii și-an dată câmpurile și colibe, vitele și tôte lucrurile din casă, numai ca să capete pâne. Pentru o merță de cucuruz se da unu juger de câmp. Ajutore seriose se pot da adu numai dacă guvernul va sista cu totul încassarea dărilor, dacă va transfera trupele în alte provincii și dacă comunelor ce sufer li-se vor împărți cerealele de lipsă.

Foc. Adu-diminetă pe la orele 6, au ars 3 șuri și unu acoperiș de casă în mahalaua Gacimaier din Brașovul vechiu. Păgubașii sunt I. Bogdan din Scheiu, I. Antal și G. Czerei, căruia i-arsă și coperișul casii.

Orpheum la „Villa Kertsch“. Astă sêră Duminecă în 10 Noemvre st. a prima reprezentațiune. A se vedé plcatele.

Serbarea aniversărei a XXV a Universității din București.

Inainte de începerea serbărei. Încă dela ora 1½, pătura cultă a societății bucurescene, dômne și domni, încep să umple sala senatului, ocupându fiecare locul ce-i era indicat. Încetul cu încetul corpul diplomatic umplu tribuna lui dela spatele băncii ministeriale, în tribuna de alături era înalta curte de casațiune și justiția, membrii Curții

tare, încep să-l învidieze. Se va vinde tôte moșia, își gândea el, și eu nu mă voi alege cu nimic. El se sfătui cu nevastă-sa:

„Țăranii cumpără“, duse el, „noi încă trebuie să luăm vre-o dece desiatine.“

Se ougetară cum se facă.

O sută de ruble aveau puse la o parte; acum vândură unu mând, vândură jumătate din stupi, își tocmiră feciorul ca lucrător și în chipul acesta inciocolară banii jumătate.

Pahomie își alese acum cinspredece desiatine cu o pădurice și se tocmi cu vecina — elu cumpără cinspredece desiatine, dete mâna și arvună. Se duseră în oraș, încheiară contractul, elu plăti banii jumătate, ér cealaltă jumătate se legă a o răspunde peste doi ani. — Pahome avea dăr pământ.

Elu împrumută bani dela cumnatul său, cumpără semântă și semântă moșia cumpărată. Tôte priiră foarte bine. Încă după anul dintăiu elu putu plăti ceea ce datorea vecinei și cumnatului său Pahomie însuși era acum proprietar de moșia. Elu își semântă moșia lui, cosea fână pe locul lui, își mâna vitele pe livețile lui. Nu se putea bucura de

ajunsu: i-se părea acum, că alta e érba, și alte florile ce cresc prin ea, mai înainte i-se părea pământul acesta ca tôte celelalte, acum însă i-se părea a fi unu locu deosebit, binecuvântat de Dumnezeu.

III

Pahomie se bucura de viața sa. Tôte ar merge bine, numai țăranii dacă i-ar lăsa neatinsă câmpurile și dacă nu și-ar pasce vitele pe livețile lui. Elu le vorbi cu tôte prietinia să înceteze de a-l mai supăra. Ei însă nu încetară a-și mâna vitele pe ritul lui și noptea intrau cai stăini, în holdele sale cu bucate. Pahomie îi alungă și nu duse nimic ômenilor. Elu scia prea bine, că ômenii facu lucrul acesta împinși de nevoiă, nici-decum însă în răutate. „Cu tôte astea“, își gândia elu, „trebuie să le mai taiu puțin ghia-rele, căci de unde nu, imi voru pasce tôte livețile. O bună învățatură va fi de folos.“

Cu ajutorul judecătoriei le și dădu învățatură nu numai odată, și mulți țărani au fost pedepsiți în urma acesta. De aci urmă, că vecinii nu priveau cu ochi pretinoși la Pahomie și-i făceau câte o crâmpiță. Odată unu țăranu se

furișă noptea în pădurice și, ca să adune scôrță, a smulsu vre-o dece tei tineri. Trecându Pahomie prin pădure, étă vede sclipindu ceva pe pământ. Merge mai aprôpe și vede arborii belți de cójă, scoși din pământ cu rădăcină cu totu. Se mâniă. Mișelul nu mi-a lăsat nici măcar unu singur teiu. Dacă aș pute numai descoperi cine a făcutu asta, sciu că mi-aș stêmpera nițel mânia. S'a gândit și s'a răgândit, cine pôte să fiă. Asta n'a făcând nimeni altu, decât Siemka. Ca să cerceteze, se duse în curtea acestuia, dăr nu găsi nimic. De aci se născu o sfadă, și din ora acesta Pahomie era convins, că nimeni altu decât Siemka i-a ruptu arborei. Elu făcu piră în contra lui. Judecătorii se adună și, lipsindu dovedu, declară pe țăranu nevinovat. Pahomie se simți vătămat prin acesta, încatu își perdă cumpatul; se certă cu primarul și cu judecătorii. „Voi dați nasu hoților!“ strigă elu. „Dacă ați fi ômeni dreți, n'ați da hoților drumul. Elu stetea réu cu toți vecinii. Adevărat că moșia îi crescuse, dăr în satu era totu mai strimtorat.

Pe timpul acesta se lăți vestea, că

multă lume se duce să s'ășede în țările de nou cucerite. Pahomie își gândesc de ce să-mi părăsesc eu moșia mea? Dacă însă s'ar duce căți-va dintre noștri, s'ar mai largi locul păci. Moșia aș cumpăra-o eu și aș împreuna-o cu proprietatea mea. Aici suntem prea strimtorati.

Odată, când ședea acasă unu țăran călătoru ceru să-l lase înăuntru. Pahomie îl opri peste nopțe la sine, și pu înainte totu felul de mâncări și beuturi, îl întrebă că de unde îl aduce Dumnezeu și povesti cu elu despre unele și altele. Țăranul îi spuse că, vine dela Volga de jos, unde a fost la lucru. Mulți s'au aședat acolo, adause elu, și ômenii îi inscrieră în comună și le dădură pentru fiă-care sufletu câte dece desiatine... minunată țără, este o plăcere să veți snopii cei plini. Unu țăranu veș golu și sêracu, numai brațele și-le aduce cu sine, și acum a semântu cu grâu cinci-deci desiatine. Anul trecut veș numai grâu de cinci mii ruble.

Pahomie asculta cu multă plăcere. Elu își gândesc: de ce să se ghelescă omul aci în locul acesta strimtorat când pôte trăi bine? Voiu vinde

de apelu și tribunalului. Tribunalele din stânga erau ocupate de domnele miniștrilor și a corpului diplomatic, ale profesorilor universitari, magistraților, ofițerilor superiori, etc. Incinta și amfiteatrul ocupat de d-nii profesori ai Universității, de d-nii profesori delegați ai Universității de Iași: d-nii Nicolae Ionescu, George Măzescu, Dr. Peride, Climescu și M. Tzoni, de delegațiunile liceelor St. Sava, Mateiu Basarab, St. Gheorge, a celor trei gimnasilor, a școlii militare, a școlii naționale de Poduri și Șosele, a școlii de farmacia și veterinăria, a școlii comerciale, a seminarului central, și de o mulțime de alte persoane de considerațiune. Delegațiunea studenților din București compusă din d-nii N. Săveanu, G. Dragu, D. Iernici, Mendonidi, Vicolă, Manicatide, P. Ivașcu, N. Demetrescu, etc. cu drapelul Universității ocupa locul lângă banca ministerială. Delegațiunea studenților din Iași, compusă din d-nii Al. Brăescu, Th. G. Emandi, Iorga Atanasiu, C. Panaitescu și alții, cu drapelul Universității de Iași, ocupa locul de lângă banca prelaților. Galerile dela ora 1 și 1/2 sunt pline de studenți universitari, purtându la butonieră fiă-care cocarda roșie-albă. Poliția sălei și primirea invitațiilor se făcea de studenți și de profesorii universitari, er gendarmii de pe scări și dela uși erau numai pentru paradă. Totă lumea era în costum de mare gală.

Venirea Regelui. La orele 3 fixă sosi Majestatea Sa Regele și Principele Ferdinand, însoțiți de d-lu generalu Baroți, șeful casei militare, de d-lu colonelul Algiu, prefectul poliției. În scară fură întâmpinați de d-nii profesori universitari și de delegațiunile studenților din Iași și București, de d-lu Lascaru Catargiu, președintele consiliului, de toți ceilalți d-ni miniștri și de un număr mare publicu. La intrarea în sală fură salutați de I. P. S. Metropolitul Primat, de studenți și de lumea asistentă. Majestatea Sa Regele ocupă fotoliul presidential, avându în dreapta pe Al-teța Sa Principele Ferdinand și pe d-nul Lascaru Catargiu, er în stânga pe d-lu C. Boerescu, ministru al instrucțiunii publice.

Inceperea srbării. La intrarea în sală a M. S. și a principelui moștenitor se cântă de coru innul regal și apoi d-lu Al. Orăscu, rectorul Universității, încep discursul său asupra „istoricului învățământului superior în țera românească.”

Discursul d-lui Al. Orăscu. D-lu Orăscu arată, că în acestu an Universitatea împlinește un pătrar de secol de vecinicie și pentru acesta d-sa a cređut că trebuie a fi srbătorită. De altm-

trelea, d-ice d-sa, Universitatea noastră are rădăcină temeinice în trecut, cari datăză tocmai dela Neagoe Basarab.

Și într'o perfectă espunere istorică, d-sa arată diferite fase prin care a trecut învățământul superior în România până la 25 Noembrie 1864, când se decretăză actuala lege a instrucțiunii. După ce pune în evidență ceea ce a prevăđut legea din 1864 pentru Universitatea din București, spune că desideratele întregului corp profesoral sunt: 1) adăos de catedre devenite indispensabile la tôte facultățile, și 2) îndestrarea tuturor catedrelor cu materialul didactic necesar.

După acesta, d-lu Orăscu arată numărul studenților ce au frecuat cele patru facultăți și mărirea treptată și considerabilă a acestui număr.

Dela 1864 până astăzi, Universitatea a fost frecuată de 3641 studenți, dintre cari 1338 la dreptu, 732 la sciințe, 435 la litere și 1176 la medicină, titluri universitare au obținut 827 și anume: 530 la dreptu, 50 la litere, 29 la sciințe și 218 la medicină.

D-sa închee espunându necesitățile materiale ale Universității, între cari strimțoarea localului din cauza museelor, Senatului, Academiei etc., în primul loc.

Discursul d-lui rectoru a fost multu aprețiat de publicu, care a recompensat cu numeroșe și caldoroșe aplause pe bătrânul profesor, ce cu o vedită bucurie sufletescă luă parte la această însemnată srbare cătră apusul vieții lui.

Discursul d-lui C. Boerescu, ministrul instrucțiunii publice. D-lu ministru al instrucțiunii publice își începe discursul amintind un pasagiu din discursul d-lui G. Costa-Foru, rectorul Universității dela 1869, ce-lu rostise la inaugurarea ei și în care se resumă speranța ce se punea atunci în sprijinul ce Majestatea Sa va da instrucțiunii.

G. Costa-Foru avea dreptate, nimeni nu s'a înșelat și prin stăruințele Majestatei Sale am ajuns la un progres însemnatu cu școlile noastre, ce diferă multu acum de școla St. Sava, ce a început o nemuritoru Heliadă, în ruinele unei vechi clădiri.

D-lu ministru arată, cătu de tinere sunt universitățile noastre față cu cele din occidentul și sudul Europei, alu căroru cronologic ilu arată.

Spune cum în România totdeuna s'au găsit omeni și Domni, cari se ocupe de instrucțiune și din timpuri de demultu găsimu Români, învățându pe la Universitățile din străinătate.

D-sa termină spunându, că școla este podoba și gloria națiunilor, că Universitatea este adevăratul focaru al vieții intelectuale, morale și terminându roga

corpului profesoralu să mergă pe calea progresului și să creșcă tinerimea în amorul binelui și alu frumosului, în credința a totu ce onoreză omenirea.

Discursul Majestatei Sale Regelui.

Emoționat și convinsu de însemnatatea srbării, cu o bucurie sufletescă, ce i strălucea în ochi și i însenina totă figura, Majestatea Sa Regele se scoldă în picore și rostese următorul discurs:

„Am ascultat cu unu viu interesu discursurile d-vostre și sunt cu deosebire măgulit de cuvintele ce le spuneți. Vă mulțamesc asemenea călduros pentru simțemintele ce ne arătați în numele corpului profesoralu, care — sunt sigur — va lua totdeuna ca țintă creșcerea tinerelor generații în respectul legilor și instituțiilor, ce țera, în deplina sa libertate, și le-a dat: una din aceste instituții este și universitatea, care împlinește astăzi 25 de ani de viață. Și traiul ei n'a fostu sterpu: densa a pregătitu, împreună cu sora sa dela Iași, o generație de bărbați, ce slujescu statul cu pricepere, er tronul cu credință, și pe cari în dese mele călătorii îi întelnescu prin tôte unghiurile țerii.

„Sunt der fericit a presida această împunătoare srbătoare școlastică și mândru, că în timpul domniei mele, universitatea a crescut și s'a măritu cu două facultăți, cea de medicină și de teologie, una pentru alinarea suferințelor trupului, cealaltă pentru înălțarea sufletului.

„Dorința de a învăța s'a întipăritu așa de adencu în mintea poporului, încatu tôte școlile ce s'au înființat nu ajungu să potolască setea de a învăța carte, — ceea ce dovedesce aventulu puternicu pe care Țera Românească l'au luat în acestu din urmă cartu de secolu. — Prin urmare, chiamarea profesorilor este totu așa de frumoșă, ca și de folositoare, căci densii sunt meniți a sădi simțaminte curate și patriotice în inima tinerimei, pregătind o astfel ca din sinul ei să nască noi propovăduitori ai învățământului.

„Universitățile noastre nu sunt numai ale României; ele pot deveni, prin renumele lor, unu focaru de lumină a unei mari părți a Răsăritului, aruncându rațe binefăcătoare departe peste hotare și atrăgându astfel unu număr însemnatu de tineri din alte țeri, cari vor simți trebuința a se instrui.

„Cătu pentru mine, voi fi pururea sprijinitorul cel mai statornicu al Universității, și am nesdruncinata încredințare, că nepotul meu, încălțit de cele mai arđtore simțeminte patriotice, când va presida srbătoarea pentru im-

plinirea a 50 de ani de viață ai acestu însemnatu aședământu, — adevă srbătoarea nunței de aur, făcută între luminele revărsate de Universitate și sufletul tinerimei, — atunci acestu înaltu lăgenu de cultură are să fiă totu așa de susu pus, cătu și viitorul scumpu nostru Patrii.”

Școla și biserica din Apața.

În Nrii 228 și 230 de peste săptămână ai „Gazetei” amu publicat scirea, ce amu primit, că s'a închis școla română confesională din Apața, sub preteștu, că localul nu e corăspundător, deși e construitu numai de vr'o 5 ani și a fostu găsitu atunci foarte corăspundător. Der aci încălcările dușmanilor au mersu și mai departe. Au închis și biserica românească, sub preteștu, că nu e potrivit localul, er cheia au datu notarului comunalu, care e ungu. Serviciulu divin părinte Goga ilu ține într'o casă privată. Totodată beii stăpânirii ungureșci au datu poruncă, ca o cruce, ce o ridicase numitul preot în curtea biserice, să fiă scosă de acolo, deorece în curtea biserice nu e ertat să se țină cruci.

La acestea d-lu fisolgăbiru alu cercului țera de jos a Bărsei ne trimite următoarea întâmpinare:

Stimate Domnule Redactor! Pe basa legi de pressă din 1852 § 20, în vigore în Transilvania, Vă rog a da locu următoarelor delușiri față de cele publicate în „Gazeta” Nr. 228 și 230 din 11 (23) și 13 (25) Octomvre a. c. în privința școlii și a biserice gr. or. române din comuna Apața, care se află în circumscripția mea:

1. Nu e adevăratu, că s'ar fi închis școla gr. or. din Apața, sub pretextul, că n'ar fi corăspundătoare, deși școla s'a zidit numai de vr'o 5 ani, și s'a constatat atunci ca corăspundendu cerințelor unei școli. Mai întâiu este a se sci, că până acum numita școlă nu s'a închis prin nici unu organ alu ofițerilor de administrație, er alu doilea zidirea școlii — o casă țerănescă obicnuită — care după cum se afirmă în corespondința din cestiu ar fi fostu reparată acum 5 ani, n'a fostu nici atunci, nici de atunci încoco cândva aprobată ca localu de școlă, în modu oficiosu, în sensul ordinațiunii de clăditu din 1858. Nu-i vorba, este posibilu ca totuși acestu

și casa mea și pentru banii, ce-i voi căpeta, mi voi cumpăra la Volga de josu altă moșă și voi întocmi o nouă economie. Aici în strimțoarea asta totdeuna ești în certă. Voi merge și eu acolo, ca să aflu la fața locului cum stă lucrul.

Cum se făcu veră, își pregăti tôte și plecă la drum până la Samara cu corabia pe Volga, de aci pe josu vre-o patru mii de verste. Ajunsu la fața locului, găsi tôte așa, după cum auăde: câte deșe desiatine sunt măsurate de suflet și țeranii bucuroșu primescu pe străin în comună; decă vre-unul vine cu banii, își mai pôte cumpăra moșă, cătu îi place; trei ruble e desiatina, fruntea pământului.

Pahomie, informându-se despre tôte, spre tōmnă se întorse acasă, își vându moșă cu câștigu, vându clădirile și vitele, ieși din sinul comunei, așteptă primăvera și călători cu familia în țerile eucerite de curēndu.

IV.

Ajunsu la fața locului, cu familia Pahomie se opru în satul cel mare și se înscrie ca membru în comună. După ce omeni cu mănăci și beuturi pe bă-

trării satului, odată i-se pregătiră tôte hărțile. Fū primitu în comună și pentru cinc sufletu, pe lângă locu de pășune, i-se deteră cinc-deci desiatine în deosebite hotarē. Elu își clădi casă și cumpără vite. Numai ca parte pentru suflete avea moșă de două ori ca mai nainte, — și ce pământu roditor! Tôte le avea de ajuns și putea ține vite câte voia.

La începutu, pe când încă clădia și-i întocmia economia, tôte i-se păreau minunate. După ce trăi însă acolo cât-va timp, eră i-se părū prea strimțu loculu și aici. Acuși căpeta poftă, cum făceau și alții, să semene numai grău, der în țera acesta este puțină arătură pentru grău. Se sēmēnă grău în țelină, se sēmēnă unu an și apoi doi ani se lasă nearat până eră creșce erbă pe elu. Pământu mōle este destul, der bunu numai pentru sēcără, grăul poftesce pământu tare. Pământul tare are totdeuna căutare. Pentru toți nu ajunge. Totdeuna e certă pentru elu. Cei cu stare voiescu să semene ei singuri, datorășii lasă loculu cel bunu neguțătorilor în locu de plată. În anul dintăiu Pahomie sēmēnă grău pe loculu, care l'a că-

pētatu, și a crescutu de minune, încatu i-a venit pofta să aibă și mai multu pământu. Se duse la neguțător și luă locuri în areadă pe unu anu de țile. Sēmēnatura produse rōde bogate. Pagubă, că locurile erau prea departe de sat, cinc-spre-dece verste trebuia să cari bucatele. Elu vede, că prin prejur, în măeriști, trăsescu omeni cari facu negoțu, și se îmbogățescu. Cu cătu n'ar fi mai bine, gândesce Pahomie, decă în locu să iau pământu cu areadă, l'ași cumpăra și să facu singuru măeriști — asta ar forma o moșă comasată la unu locu, și s'a gândit, cum ar face să-i pōtă cumpăra pământu bunu.

Atunci dete peste unu țeranu, care avea o proprietate de cinc-sute desiatine și se ruinase. Acesta voia să-i vëndă moșă cătu de ieftinu. Făcură țergu. Pahomie se plătescă o miă cinc sute de ruble, dintre cari jumătate numai decatu, ceilalți mai târziu.

Pe timpul acla intră în curtea lui Pahomie unu neguțătoru călătoru, pentru a-și adăpa caii. Beură împreună ceai și vorbiră de una și alta. Neguțătorul spuse, că vine de departe, dela bașchiri; acolo a cumpăratu moșă, cam cinc mii

desiatine, plătindu pentru ele o miă de ruble. Pahomie ilu întrebă mai cu deamăruntul. Neguțătorul ilu informă cum se cade despre tôte.

„Numai cătu, adause elu, trebuie să cinstesc cu ceva pe cei mai bătrani. Eu le-am datu caftane și covore, cari m'au costat la o sută de ruble, le-am împărțit și ceaiu, și la toți, cari au avut poftă de rachiu, le-am datu cătu au putut bea. Desiatina o cumpăraiu cu douăzeci copeci — aici e contractul — locurile de lângă riu precum și șesul sunt acoperite cu negară.

Pahomie ilu întrebă mai departe.

„Țera”, istorisi neguțătorul „o poți încunjura într'unu anu întregu — acesta este țera bașchirilor. Omeni suntu proști ca oile. Dela ei poți cumpăra mai pe nimic.”

Pahomie gândesce: Ei, de ce să cumpăr pentru miă de ruble cinc-sute desiatine și pe lângă acesta să-mi iau pe gātu și o datoră, pe căud, pentru aceiași bani, potu să-mi cumpăr o moșă mare, cătu veđi cu ochii.

(Va urma).

școlă se fiă închisă, cu atât mai vârtos, că comuna bisericească nu este în stare să susțină un învățător bine calificat, și nu este în stare să plătească aceuia nici minimul precis prin lege de fl. 300. De prezentu se află ca învățătorul preotul gr. or. destituit Nicolae Goga, în tovarășiă cu cantorul Ilie Iacobescu. Acești doi indiviți împart între ei salariul anual de 60 fl., deși într'adevăr nu posedă nici cea mai mică calificățiune teoretică s'eu practică într'ale școlii.

2. Nu este adevărată, că s'a dat ordinu cuiva, ca să depărteze crucea ce se află în curtea bisericeii din Apața. Această cruce, care stă nemiscată în apropierea ruinatei bisericeii, se dice, că ar fi destinată pentru bătrânul preot Nicolae Goga, care se află încă în viață. Este cu tote acestea posibilă, ca numitul preot să fi fost făcut atentă, că de aci înainte nu se mai toleră a se îngropa imediat lângă biserică, ci că fiă-care trebuie dusă la cimitirul destinat pentru acesta.

3. Nu este adevărată, că biserica gr. or. din Apața ar fi fost închisă „sub pretextă”, că ar fi aprăpe să se surupe. Motivul închiderii n'a fost nici un pretext, ci din contră o necesitate imperativă, căci în 29 Octomvre a. c. am eșit la fața locului cu o comisiune, în care din partea bisericeii gr. or. a fost rever. d-nu protop. Ioan Petrică, administratorul Ión Zichil și episcop. Kelemen Șandru Ión, cari împreună cu șeful oficiului de clăditu din Brașov, d-lu Ludovic Wind, au constatat, că numita biserică, fiind aprăpe a se dărâma de sine, amenință viața oamenilor, ceea ce se pōte constata din protocolul luat și subscris de cei prezenți în aceea comisiune. Adevărul este, că această biserică a fost zidită acum 50 de ani, prin arendașul de atunci din Apața Radu Ianovic Zugravu, și că deja acum 35 de ani se vedeau crepăturile la zidurile bisericeii, și că a fost întărită cu scōbe de feră și șini de feră, a trebuită proptită cu stēpi de stejar. Că în timpul din urmă nu s'a făcută nici o îmbunătățire în această privință, este evident cu atât mai vârtos, că de mai multe ori mica și sēraca comună Apața s'a adresat și a cerut ajutoru pentru a repara biserica respective a-o face din nou la ficele, cari mai trăsesc ale fundatorului, și la d-na Zinca veduva Hortzman din Feldiōra, și la d-na căpitanului Popovic din Bucuresci.

4. Nu e adevărată, că la 19, nu la 18 Octomvre a. c., când s'au luat dispozițiuni de cătră pretorul meu d-lu Friedrich Fischer, pentru provisorică închidere a desu amintitei bisericeii arfi intervenită totodată și fisicul comitatului — nu fiscalul — d-lu Dr. Friedrich Tartler. Nu'i vorba, totu în aceea și se afla și fisicul comitatului în Apața, unde însoția pe On. D-nu viceșpanu Iuliu de Roll în afaceri oficiose, când pretorul Fr. Fischer, pe care eu însu-mi l'am trimis în Apața în alte afaceri oficiose, a fost făcut atentă de cătră fisicul comitatului, că biserica se află într'o stare, care e periculoasă pentru viața oamenilor și astfel a luat d-lu pretore dispoziți pentru închiderea provisorică a bisericeii.

Primiți, Vē rogū, D-le Redactorū, expresiunea deosebitei mele considerațiuni.

Feldiōra, 5 Noemvre 1889.

Francz Pildner,
protopretore.

Ce rezultă din această întâmplare? Că se uneltesce în contra școlii române din Apața, procedându organele unguresci fără a mai ține seamă de autoritățile noastre superioare școlare și bisericesci; că această școlă, decă nu e închisă acum, „e posibilă să fiă închisă mai târziu”, sub pretextă că nu e lēfa învățătorului de 300 fl., ca și cum stăpânirea ungurescă ar da măcar un ban frânt pentru în-

vățământul românesc din miliōnele ce i-le dă poporul român; căci ce privesce imputarea, că „cei cari instruēză adī copii n'au calificățiunea cerută”, acesta e un neajuns ce se putea înlătura până acum, decă s'ar fi atrasu pe față atențiunea autorităților noastre școlare și nu s'ar fi uneltitu pe sub mână, ca să „se facă posibilă închiderea școlii mai târziu.”

Resultă mai departe, că și cu crucea din cimitirū a părintelui Goga e o posibilitate, și precum însuși d-lu fiziolgăbiru ne dă a înțelege, va trebui totu mai târziu să fiă înlăturată din curtea bisericeii.

Ce privesce închiderea bisericeii, cum de organele stăpânirii n'au găsit cu cale mai dinainte să atragă atențiunea celor interesați, că decă nu voru repara biserica li se va închide, ci au așteptat ca de regulă cēsul din urmă, pentru ca să se pōtă face isprăvile, cum se vede, că facu și cu școlile?

Și ērăși nu înțelegem, cum de autoritățile noastre școlare și bisericesci nu previnū „posibilităților” organelor stăpânirii d'ani-se închide, fiă și mai târziu, școlile și bisericele?

Correspondența „Gaz. Trans.”

Sesarmū, 3 Noemvre 1889.

Domnule Redactorū! De multu nu s'a mai discutat în „Gezetă” cestiunea regalilor. În meritul aceleia binevoitū a comunica următoarele:

În comitatul Solnocū-Dobăca e la ordinea zilei pertractarea desdaunării regalilor. În Betleanū încă e numit un comisar pentru comunele din jur.

Fiindcă pe aici comunele sunt curat românesci, nu va fi de prisos, decă se va face și în diaristica noastră puțină amintire, că așa dōră s'ar putē evita ȳcerări inconveniente și daune.

Este scintu, că și fostii urbanaliști, respective următorii acelora, au 3 luni de crășmăritu în fiă-care au și încă lunile de tōmnă ca cele mai proventuoase. Dobēnda acelora s'a folosită cumulativ în modu diferit. În unele comune a fost a bisericeii ori a școlii, în cele mai multe a incursu în casele comunale, din cari s'au acoperit spesele comune. Purcederea acēta din urmă e una din cele mai nedrepte, deōrece din venitul crășmăritului treilunar ar fi trebuit să se folosescă exclusiv numai toștii iobagi, nu și marii proprietari, căroră li-ar fi putut fi destul venitul din cele nouă luni de crășmărit ale anului; cu atât mai puțin Jidovii, cari au venit ca o lavină preste comune, în cari prin șarlatanii au cuprinsu multe din moșile iobagilor, fără de a se nota expresu în contracte, că au cumpărat și drepturile ce se țin de acele. Firesce, că în aceste comune majoritatea absolută a membrilor din comitetul comună e totu aceea, care e și a bisericeii ori școlii. De aceea mulți au fost de părere, că totu pe ei însuși se ajută ori în care parte curge venitul crășmăritului de trei luni. Domni dela administrați au aprobat în tăcere, ba dōră au și întărit și articulată acēta procedere nedreptă, ca așa mai ușor să pōtă dispune și lua din casele comunale bani pentru diferite scopuri salutare, ca d. e. pentru teatru în Deșiu, pentru fetele maghiare orfane, acții de căli ferate, pentru reuniunea de cultură maghiară din Transilvania (Emke) și pentru câte alte tōte cu nume și fără nume!

Preoții rurali au observat și observă acēta ilegalitate strigătoare la ceru. Unii din dēșii au și făcutu pași de lipsă, ca banii din arēndile amintite să se scōtă din casele comunale și să intre în cele bisericesci, de unde să se folosească cu dreptu numai cei competenți. Mai recentu a făcutu acēta plebanul rom. cat. și preotul gr. cat. din Ciceu-

Cristurū. Acēta încercare a fost cu succesu până la unu locu, căci toți din aceea comună au donat crășmăritul treilunar folosit în lada comună pe seama bisericeilor sale lipsite de mijlōce. Comitele Banffy însă nu a aprobat actualu de donațiune, ba a poruncit aspru, ca ratele în bani escomptate bisericeilor să se restituē ērăși în lada comună — „agitur de nobis sine nobis”. Vēdēndu acēstu „sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas”, ceialți preoți de sub acēta cārmă ne-amu opritū gândul de a mai încerca atari lucruri până în primăvera acēta, când Ilustr. Sa D. Episcopu de Gherla prin cerculariul de sub Nr. 2011 consist. ne provōcă ca cu modalitate bună să insistăm pre lângă bunul nostru poporū, ca crășmăritul de 3 luni, unde încă n'a fost donat și folosit de bisericeii ori școlii, să se doneze acuma.

În protopopiatul C. Cristurū s'au făcutu litere de donațiune mai în tōte parochiile. Din Chiuza și Sesarmū s'au și trimis directu la inspectoratul de dare conformu cerculariului până la finea lui Martie a. c., unu terminu fōrte scurtu, care apoi s'a și prolongitū. Numai Dumneșcu scie cāte am întâmpinat până am putut convinge pe poporenī despre importanța acēstu lucru. De-o parte a fost de-a lupta cu antistiele (primăriile) comunale, în fruntea căroră notarii și juđii sunt Jidani ori Maghiari, cari numai bine nu dorescū Românului, cealalte tōte da. Aceștia cu ori-ce prețu voiau să rămānă în casele comunale ca unu bunu osu de rosu. De altă parte cu proprietarii jidovi, cari sumuau plebea să nu dēe, ci să se cēră pentru dēșii separat regalul, căci firesce căpătāndu Românul bani, mai întâi cēră pre jupānul, ca lângă unu paharū de vinars să se mai facă voia bună după atātea griji și necasuri, cāte suferē. În fine ni-au pus pedecă chiar și unii din ai noștri, cari sunt atāt de preocupat de interesele proprie, încātū mai bine voiescū să ajute cu banii lor pe conți și pe marii proprietari, decātū ca banii să se dea la bisericeii, pe cānd aceștia din urmă nu lasă nimic din regaliele lor în lada comună. Dēr ce să facemū, decā mai avemū omeni slabi de āngerū?!

Am isbitu totuși în Chiuza, unde administram în locul fratelui meu bolnavu, și în Sesarmū, unde căplānescu, de a cāștiga acele declarațiuni de donațiune pentru bisericeii, nu pentru școlā, temēndu-mē, ca nu cumva mai târziu ori mai curēndu să trecu cu aceste la statū, deōrece cam astfel se vedu a merge lucrurile de cānd cu înmulțirea școlilor comunale și acolo unde sunt confesionale după tōtā cerința. Celu mai prospēt documentu pentru acēta intențiune este ucazul contra gimnasiului românesc dela Beiuș. Juđii și notarii, deși în genere nu voiau, totuși pentru școlā se pārea că s'ar mișca ceva. Am presupus și sirenēniā, de aceea am insistat pentru bisericeii, la a căroru avere moliele nu rodū și rugina nu strābate.

Cu cātū e mai grea lupta, cu atāta este mai mare bucuria de āvingere. Credeamū, că făcēndu aceste, am și fi cāștigat bisericele. Dēr ce să veđi, în 9 a lunei trecute am fost citatū la pertractarea desdaunării regalilor din Sesarmū, ca reprezentantū al bisericeii, la Betleanū. Comisarul, unu omu de totulu totu complesantū, luāndu protocolu despre competența regalilor grofesci, imi comunică, că cele trei luni vor fi desdaunate cu 1600 fl., a căroru interese vor incurge în lada comună, căci documentele de donațiune nu vor ave valōre după ce vor fi anulate de ȳreși-care comisiune comitatensă. Lucrul adevcā stă așa, după cum i l'a suflatu în urechi comitele supremu comisarului. Nu am consimțit cu protocolu și nici nu l'am subscris. Totu astfel s'a întâmplat și cu frate-meu dela Chiuza în 30 Octomvre. Și étā credința și speranța în dobāndirea crășmăritului

treilunar respective a desdaunării aceleia pentru lipsitele noastre bisericeii n'a s'ar știrbit!

Nu mai rămāne alta, decātū a ruga cāldurosū pe Ilustr. Sa D. Episcopu să stārnescă la locurile mai inalte ca să āvingā dreptatea și literele de donațiune cāștigate cu atātea neplāceri și certe să se āibă valōrea, precum și pe lângă Il. Sa d. comite supremu, ca să nu punā pedeci tendințelor noastre legale și religiōse.

Ba fiindu acēta o cestiune importantă pentru Romāni din aceste părți, ca să nu se pērdă banii plătiți prin robe și bote suferite pe brazdele domnilor feudali, ar fi consultu și laudabilu, ca tinerii și bravii noștri advocați din Deșiu, cānd va fi pertractarea menționată înainte comisiunei comitatense, să participe și să elupte valōrea literelor de donațiune pe basa legii. Plenipotēntē li se voru da ori și cānd ba și onorā din cāștigū, celu mai mare ilu voru primi dela Dumneșcu, căci cauza este sfântă.

Preoții, perđēndu rezultatul favoritorū alu acēstei încercāri, își perđu multu din creditu înainte poporului și așa voru fi siliți a rămāne numai pe lângă activitatea din molitvelnicu, la care mai cu ori-ce ocaziune sunt îndrumați.

Sperāndu în ajutorul lui Dumneșcu pentru āvingerea acēstei cause, sunt cu distinsă stimă,
I. Rebreanu,
preot. coop.

Petrecere cu jocu și cāntāri.

Cuvesci, Octomvre 1889.

Sāmbātā la 14/26 Octomvre a. c. Corul vocalu rom. gr. or. din Cuvesci (protopopiatul Lipovei) a datu o petrecere de jocu împreunatā cu cāntāri, în școlā diu locu; începutu a fost la 5 ȳre d. m. și petrecerea a reușit fōrte bine.

Înainte de jocu corul s'a produs după următoarea programă: 1. „Cuvēntu de deschidere rostitu de G. Tomi, învățătoru. 2. (Motto) „Cāntā Romāne.” 3. „Salutarea Patriei”, quartetū executat de corul vocalu. 4. „Puterea cea mai mare”, poesiā, decl. de A. Popovicu coristū. 5. „Dulce-i viața”, quartetū. 6. „Despre educațiune”, disertați de Titu Teșanū coristū. 7. „Dēmbovița”, quartetū. 8. „Marculu” fabulā decl. de I. Avramovicu coristū. 9. „Lume, lume”, quartetū. 10. „Cāntecul moșnegului”, decl. de Z. Jichiciu coristū. 11. „Uite mamā!” quartetū.

După acēta a urmatu o scurtă paușă și apoi s'a începutu jocul, carele a decursu în cea mai bună ordine până în ȳri de ȳnă.

În butul timpurilor vitrege, în care trăimū, Românul totuși nu despērēzā. Iți salta inima de bucuri cānd te uitai la bravii coriști și plugari romāni, cum își uitā cāte o ȳră de necasurile lumei, aflāndu-se māngāiați și îndestulați la ocaziuni binevenite, cam era și acēta. Înainte numai romāne căci îndērēt este numai mōrtea!

Inteligența din juru, durere, nu a fost reprezentatā, dēr e de credutū și grelei comunicațiuni, din cauza multelor plo cari pāreau a nu mai înceta.

Cu acēstā ocaziune imi permitu totodată, în numele corului din locu, a aduce mulțamitā publicā on. domni, cari neputēndu lua parte la petrecere au trimesū ajutōre corul nostru, anume: Georgiu Topleanū not. în Secașu 1 fl. Vicențiu Tomi adj. not. în Cralovețu 1 fl. Rena Levi din Timișōra 1 fl. Vasiliu Tomi pđurarū reg. în locu 40 cr. Ignatz Stenger propriet. în locu 30 cr. Primescū mulțamitā din parte-ne.

Georgiu Tomi,

invēțătorū și diriginte de coru.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.”

(Serviciul biurolului de cores-p. din Pesta.)

Budapesta, 9 Noemvre. Conte Herbert Bismarck, care a sositu

eră aici, a vizitat pe ministrul-șef Tisza, unde a stat o jumătate de oră. Săra a fost prânz mare la consulul general la Plessen, la care au fost invitați și miniștrii Tisza, Szilagy, Fejervary, apoi comandantul de corp Peiacevics și deputatul Iuliu Andrassy jun. Conte Bismarck a plecat adimineață la 8 ore la Berlin.

Budapesta, 9 Noevre. Comisiunea financiară a terminat discuțiunea asupra bugetului.

Din localul unde se afla casa dela calea ferată de sud, pe când vechiul și credinciosul cashier Karrer era dus la prânz, s'au furat 23,000 florini. Nu s'a dat până acuma de urma făptuitorului.

Clușiu, 9 Noevre. Conducătorul negoțului reuniunii pentru cumpărarea și vinderea de vinuri ardeleni Roth a dispărut, lăsând negoțul în cea mai mare disordine. Se crede, că a fugit în America.

Agram, 9 Noevre. Dieta croată a respins propunerea lui Barci privitoare la reincorporarea Dalmației.

Viena, 9 Noevre. Milan pleacă Duminecă la Belgrad.

München, 9 Noevre. Camera a primit după o furtunosă desbatere propunerea centrului, cu privire la *placetum* și la *catolicii vechi*; prin această s'a sèvresit o ruptură deplină între guvern și clericali. Disolvarea camerei este în ajun.

Literatură.

„Directoriuul său Ordulul oficiului divin compus pentru anul 1890.

(Invitare de prenumerațiune) Spre manifestarea maiestății cultului divin și spre înălțarea frumuseții aceluia de-o parte, er de altă parte spre a stărni în sufletele credincioșilor și ale preotului celebrante pietatea cuvenită în decursul vécurilor, s. biserică a introdus și stabilit ceremonii felurite, ca prin mijlocirea aceluia, cuprinsul mistic al Cultului divin după puțină se se desfășure, er credincioșii dela cele vedete se se înalte la cele nevédute, — făcându-se astfel „*avui intru mulțăminta și mirésma cea bună a lui Isus Christos*“ (II. Cor. II. 15, — IX. II).

Dără după ce cultul public al bisericii orientale, prin deosebitele împrejurări și pozițiune antiqua, precum și prin indigențele firesc ale poporului credincios al bisericii a devenit așa de maiestos; totu aceea e cauza, că și ceremoniile sacre cu acel cult împreunate sunt atât de varie și abundante, încât spre observarea cuvenită a aceluia adese se recere studiu formal și nu odată se pôte întâmpla, că preotul celebrante împreună cu cantorul ajutor se perd întră aplicarea prescrișilor rituali.

A bună semnă această a avut înainte sa și Sinodul nostru provincial din 1872, când în decretul sale de-o parte pretinde dela preoțime, ca „*căștigându-și cunoscințele de lipsă pentru prescrișele tipicului, acele cu scumpătate se le observeze*“ (Tit. VI. c. II.) eră de altă parte „*impune preoților și cantorilor studierea diligentă și observarea exactă a prescrișilor tipicului*“ (T. VI. c. V.)

Nu numai, fără spre înlesnirea observării aceluia prescrișe, acel sinod pune în prospectă compunerea unui op sistematiu, în care modalitatea implinirii funcțiunilor sacre, archieresci, preoțesci și corale se fia deduse cu precisiune, — ca astfel după dăsa s. scrip-ture: „*tote cu cuvenințe și după rânduelă se se facă*“ (I. Cor. XIV, 40) fără de care cultul divin își perde multă din majestatea și scopul aședării sale.

Și până ce prin întervenirea autorității bisericesci s'ar compune opul acela sistematiu, subscrisul a compus *Directoriuul său Ordulul oficiului divin*, la care prin această deschide prenumerațiune.

Când faci această, mă sémnt îndatorat a schița scopul, cuprinsul și planul aceluia *Directoriu*.

Scopul „*Directoriuului*“ este: înles-

nirea observării practice a prescrișilor rituali occurente la funcțiunil sacre în decursul anului bisericesc.

Și ca acest scop să se ajungă, „*Directoriuul*“ astfel e compus, încât începând din 1 Ianuarie st. v. în corespundere cu calendarul civil, pentru fia-care duminică, sərbătore legată și alte zile normate pentru celebrarea cultului divin, în mod continuativ și în ordi sistematic sunt coadunnte tôte acele prescrișe de ale tipicului, care în cărțile rituali sunt împrăsciate; așa încât din acela fia-care preot și cantor la prima vedere va pôte cunoșce, cum este de a se implini oficiul Inșeratului, *Manecărei*, S. Liturgie seu altor funcțiunil sacre, ce sunt de a se cânta și cum este de a se implini cultul divin.

Și pentru ca acest *Directoriu* să servescă de un îndreptariu sigur, l'am supus censurei Préveneratului Ordinariat Metropolitan din Blășiu, care cu dto 13 Iulie 1889 Nr. 1882, aflându intru tôte conformă prescrișilor rituali ale S. noastre biserică, s'a îndurat a-l aproba și a da facultate de publicare.

„*Directoriuul*“ din cestiune deocamdată e compus numai pentru anul 1890. Causa e de ore-ce sərbătorele cele schimbăcioșe aduc cu sine și schimbare anuală în aplicarea prescrișilor rituali și corali.

„*Directoriuul*“ va consta din circa 6 côle și pe la mijlocul lunei lui Noevre a. c. se va espeda d-lor abonanți.

Și ca fiăcare preot, cantor ori biserică să-l pôte procura, prețul de prenumerațiune s'a defipt pentru esemplar singularitic espedit franco în 45 cr. er pentru 5 esemplare la olaltă abonate în 2 fl. v. a.

Abonamentele se se adreseze la „*Cancelaria Negruțiu*“ în Gherla (Szamos-ujvár).

Dat în Zábrány (p. u. Temes Hiedegkut) 22 Octomvre 1889.

Ioan Boroș,

parochu gr. cat. și asses. consistorial.

Aviș. Se aduce la cunoscința onoratului public român, că societatea „*Petru Maior*“ a junimii române din Budapesta dispune încă de numeroșe exemplare din opul „*Istoria pentru începutul Românilor în Dacia*“. Acest opu interesant pentru fiăcare Român și om inteligent, care se interesază de trecutul națiunii române și de argumentele, cu care Petru Maior încă la începutul vécului de față a documentat originea latină a Românilor, este prea nimerit cadou pentru fiăcare școlă română și ar merita să nu lipsescă din nici o bibliotecă românească. Atragem deci atențiunea onoratului public român asupra acestei cărți prețioșe! Ea se pôte procura dela societatea „*Petru Maior*“ din Budapesta, IV. Sô utca Nr. 6, cu prețul de 75 cr. cu expedițiune cu tot.

Pentru bibliotecile școlare. Domnul Vasile Petri anunță, drept răspuns la întrebările, ce i-se adresează, că mai având puține *esemplare complete* din „*Școala Română*“, tomul I, III și IV (tomul II e epuizat), er din „*Școala Practică*“ tôte patru tomurile, reduce prețul la câte 1 fl., plus 10 cr. porto de fiecare tom. Tôte 7 tomurile la olaltă costă 7 fl., plus 50 cr. porto și recomandare. (Mai înainte au costat aceste 7 tomuri 25 fl.) Cum se scie, Foile aceste sunt ună adevărată tesaur de tractate pedagogice și lecțiuni practice. Comandele sunt a se adresa la autor în Năsud (Naszod), unde se mai află: *Legea de pensiune*, pentru învătătorii populari din Ungaria, dimpreună cu ordinațiunile ministeriale publicate în urmă. Exemplarul 20 cr.

Plan de învățământ pentru școlile școlare nemaghiare. În înțelesul art. de lege XXXVIII din 1868 și XVIII din 1879. Edat în urma ordinațiunii ministrului r. u. de culte și instrucțiune publică din 29 Iunie 1879, Nr. 17.284. Exemplarul 20 cr.

Plan de lecțiuni pentru școlile elementare românești. Intogmit pe *treideci de săptămâni*. De V. Petri. Un esemplar 25 cr.

EDUCAȚIUNE.

Datorința părinților, în deosebi a mamei pentru crescerea copiilor.

Una dintre cerințele de căpeteniă pentru fia-care tată și mamă, cari voescă cu onore a ocupa loc în societate, este: Cunoșcerea pe deplină a datorinței lor

sfințe de tată și de mamă, a datorinței lor de părinți față cu copiii lor.

A fost un mare învățat, care a dîșu: „*Dați-mi un punct de care să mă sprijinesc în aer și pôte mișca pământul!*“ Așa ași pôte dice și eu: „*Dați-mi instrucțiunea fundamentală a unui popor — punctul de sprijin — și voi pôte pune în mișcare, transforma și înălța acelu popor.*“

Și ore cine pôte să ne dea acelu punct de sprijin și aceea instrucțiune fundamentală? După a mea părere părinții, căci ei sunt în rândul întâiu aceia, în a căroră mână e pusă crescerea și cu ea sôrtea viitorului bun sau rău al fiilor și prin urmare al poporului. Dela părinți, dela acești puternici factori ai educațiunii copiilor, se recere cea mai mare grijă și prevedere. Grijă unui tată, a unei mame constă în a se ocupa, în a dirige, în a priveghia educațiunea, adecă crescerea morală și desvoltarea spirituală a fiilor săi.

Durere însă, că sunt unii părinți, cari de crescerea morală și de desvoltarea spirituală a copiilor lor nu țin de loc sémă. Și astfel ei, și după ce își trimit copiii la școlă, îi lasă cu totul în grija învătătorului, și nu și mai bat capul cu ei, nu se mai interesază că ore copiii lor cum, ce și cum învătă, cu ce apucături vin acasă.

După ce vin dela școlă, în loc ca să se ocupe părinții puțintel cu ei, să i pună să le citescă câte ceva, să le dică câte o rugăciune, să le spună învățăturile și povețele cele bune, ce le-au auzit în școlă, cu un cuvânt să îi controleze, să vadă copii, că părinții lor țin sémă de ceea ce învătă, ei din contră îi lasă să umble și să facă de capul lor, a perde timpul umblând de ică colea, ba unii le dică chiar: „*Lasă că numai acestu anți mai învătă, și apoi scapă de școlă*“, ca și cum școlă ar fi un chin. Ba ce e mai mult, sunt și de acei părinți, cari trec și mai departe în nepăsarea lor față de crescerea fiilor lor, căci pe lângă aceea, că ei nu își bat capul cu crescerea copiilor lor, barem din câtu sciu, dér și decă îi întrebă omul, că de ce nu și trimit copiii la școlă, răspund cu tótă ușurătatea, că nu le trebuesc lor școlă.

Mi-s'a dat ocaziune să aud pe tatăl unuia său altuia copil dicând, că ce s'ău mai dau la școlă, căci nu voi face popă din el (ori preoțesă, de e fată) său altceva; pôte trăi și el cum am trăit eu, căci nu am mai sciut carte și pentru aceea totu jude (biru) ori curator am fost, ori totu am avut cu ce trăi.

Firesce că el nu se cugetă la pagubele ce le-a avut ică și colo din pricina, că n'a sciut carte, și că ce-i mai mulți duc o viață grea, din causă, că fiind fără cunoscință de carte, nu sciu să chibzuiască cum e bine să i pună tôte treburile la cale; alții totu din lipsa cunoscinței de carte au ajuns pe drumuri ori slugile altora, pe când decă aveau cunoscințe de carte puteau să fia omeni cu pozițiune bună în societate și cu vață.

Și apoi cum au auzit pe părinții lor dicând, așa dică și copiii: „*Ce să mai învătă, că doră voi pôte trăi și eu cum a trăit, ori cum trăiesc tata.*“ Astfel de părinți se mulțimesc, decă copiii lor sciu „*Tatăl nostru*“, și încă vr'o 2—3 rugăciuni, dér altceva nimic n'au învățat dela părinți, pentru-că nici ei nu sciu mai mult. Fetitele noastre de pildă ajungă cu atăta crescere etatea când le vin pețitorii, se mărită, devin mame de familie, nici mai bune nici mai rele de cum au fost mamele lor. Și așa din nēm în nēm rămân pe unul și acelaș grad de cultură, ori mai bine dîș de necultură.

Afară de câteva lucruri de mână ce le-au învățat, nu sciu gata o olă de fasole, său altceva, nici a cultiva nisce legume, zarzavaturi, ori verdețuri și flori. Am avut ocaziune a auzi plângen-

du-se mai mulți bărbați cu stare bună, că trăiesc forțe rău, ba așa dicând flămândesc, numai din causă, că femeile lor nu sciu fierbe cum se cuvine. Au unt, unsore, lapte, sare și făină, dér nu sciu ce să facă cu ele, și așa mai bine le duc la Jidovi în schimbă pentru cêpă etc., căci nici a tégui nu se pricep. Și de unde tôte acestea, decă nu de acolo, că n'au învățat carte, ca să scie măcar o legumă și un zarzavat a sădi, n'au învățat atăta economie a căsii, ca să scie gati măcar o fasole cum se cade. Negreșit, că această stare o'ntelnim mai cu sémă la țera. Așa nu e bine, și e timpul să le iasă din cap părinților idea greșită, că adă mai pôte trăi generațiunea tină cum au trăit generațiunile din trecut.

Sciind că influința are mai ales o mamă religioasă prin crescerea ce o dă și prin esemple bune asupra înțegului viitor al fiilor săi, și din contră sciind aceea, că relele esemple ale unei mame câtu de adencu se înrădăcesc în spiritul copilului, așa câtu prin educațiune și instrucțiune mai târă, câtu de bună, forțe cu greu se mai pôte șterge: de aceea trebue să îngrijim ca fetitele noastre să le crescem astfel, încât să devină ca mame adevărate educătoare ale copiilor, al căror viitor și a căroră fericire de cele mai multe ori atâră dela crescerea, ce li-o dau mamele, căci cu ele stau în necurmată atingere în casa părintescă.

Dără această în cele mai multe locuri, precum vedem, nu se pôte duce la îndeplinire din causă nescinței și nepriceperei celor mai multe mame, precum am amintite mai sus. Până când părinții nu vor ajunge la cunoscința, că fără carte în ziua de adă nu mai pôte trăi cum se cade, nici ca țeran, căci de o parte te amăgesc și te înșală streinii venetici, de altă parte nu și poți îngriji de treburile tale ca cel cu carte, nu poți ține concurența, lupta pentru existență, până atunc nu e nădejde să și implinescă părinții datorința lor către copii, d'ale da o crescere bună, așa cum se cere adă, în timpul luminei, când nu mai acelu popor e stăpân pe sine și nu sluga altuia, și trăiesc mai nechinut, care e mai luminat. Lumina această fără școlă nu se câștigă, dér de loc apoi nu se câștigă prin cercetarea ședătorilor, unde firesce nu pôte să învețe tinerii fiăci și tinerele fete nimica bună și morală, ci din contră totu numai și numai lucruri rele și imorale și cel mai mare rău făcă acei părinți, cari și lasă copiii la ședătoare.

Mai sunt apoi și de acei părinți nepăsători de crescerea morală a fiilor lor — din norocire mai puțin — cari și decă au învățat fiilor ceva bună și morală în școlă, contradic la tôte după ce vin acasă copiii, prin purtarea lor urită în familie, prin înjurări, sudălm și beția, desaprobând totu ce învătă în școlă și aprobând imitarea purtării lor, se desfățeză când îi aud apoi și pe copii înjurând și când îi vedă bând alătura cu ei, ba îi laudă chiar, dicând că „*o să iasă omeni din ei.*“ Copiii astfel crescuți ajungă apoi de regulă cei mai mulți nisce perde-vără și batjocura lumii.

E timpul să se tredescă asemenea părinți din întunerecul din trecut și să caute a da crescere bună și învățatură de carte copiilor lor, decă nu vreu să fim de risul streinilor și câtu trăim totu slugile altora. Să îngrijescă de educațiunea copiilor ca de ochii lor din cap, ca așa apoi aceștia ajungând la maturitate, devenind și ei la rândul părinți, să și scie implini și mai bine și mai cu scumpătate datorința lor de părinți către copii. Mamele cu deosebire să aibă totdeauna ca model și esemplu pe matróna romană Cornelia, mama celor doi frați Caiu și Tiberiu Grachu, care fiind întrebă de către o pretină a sa, că ce are ea mai scump și mai prețios pe lume? ea a des-

chistă ușa unei odăi și i-a arătat pe cei doi copii ai săi, cari învățau și se purtau foarte bine, și a zis: „Ecă unicele și cele mai scumpe odore ale mele.“

De voru urma părinții esemplul Corneliei, care totă grija o avea pentru creșterea copiilor săi, voru fi binecuvântați de copii pe cari i-au știut face fericiți și prin ei a da poporului peste totu membri buni și folositori.

Mihailu Bobișiu,
învățătoru.

DE-ALE ȘCOLII.

„Vorbă multă e serăclă“ și în școlă.

Permiteți-mi, D-le Redactoru, a Vă comunica unele experiențe triste, ce le-am făcutu ca învățătoru.

Suntu abia doi ani trecuți, de când am pășitu pe cariera învățătorescă. Și ce diferință mare! Cum eram eu atunci, și cum sunt astăzi!

Atunci eram în totă virtutea; ăr astăzi debil, încatu pare că se învărte lumea cu mine. Sunt uscatu și palidu. Credu că mă voru întreba colegii: de unde acestea? O se le spunu. Vorbele mele purcedu din amarul inimei mele. Decă totuși le comunicu, o facu pentru-ca alții se învețe din pășania mea.

Am intratu în școlă. A fostu prima oră, în care am căpătat numele de învățătoru. Am devenitu *tată și mamă* la unu număr frumusele de prunci (elevi). Privindu înainte-mi, am cugetatu în interiorul meu: „eu de nu-mi voiu implini oficiul, amesurat sanșeniei lui, voiu fi cauza degenerarei unei mari părți din elevii mei; facu dera totu, ce-mi va fi cu putință. Mă voiu folosi de mijlocele ce-mi stau la dispozițiune.“ Și mijlocul principalu era: *cuvântul*.

Unu folosescu prea multe cuvinte, și prin aceea facu pe discipuli muți; ăr alții vorbescu prea puțin, și discipulii devinu constrinși a învăța, ce nu pcep. Eu în acesta n'am greșitu, ci am făcutu unu altu păcatu. Am fostu prea zelosu în vorbire. Am începutu și continuatu a vorbi prea tare, așa încatu fiă-care sunetu putea se deosebescu cu ușurătate. Voiam să plinescu regula pedagogică: „*vorbesce respicatu!*“ dăr nu puteam alege și ține unu cumpetu cuvenitu; treceam marginile, ce le pretinde vorbirea respicatu. Vorbirea mea se apropia de strigare.

Pare că audu reflectandu: „*Aceea a fostu o nebuniu!*“ Eu primescu impunțarea, și așa fi forte fericitu, decă numai singuru așa merita-o.

Inse lucrul stă altcum.

Forte desu am auditu plângerea, că chiamarea învățătorului e grea și pentru aceea, pentru-că elu trebuie să vorbescu multu, ceea-ce atacă și consumă puterile și bagă pe mulți încă de timpuriu în pământu. După modesta-mi părere, nu pot nega, că plângerea acesta conține adevăru. Cuvântul învățătorului e nu numai semănță, ci și plugu și grapă totdeodată, și nu trebuie cruțatu, decă e ca învățătorul să aducă fructele dorite; apoi și aceea e adevăratu, că mulți învățători și-au scurtatu viața prin însași propunerea lor din școlă.

Acastă urmare tristă își are cauza sa numai într'o propunere greșită. Mulți învățători adecă vorbescu:

I. *Prea tare*, așa de tare, încatu, după cum am zisu mai susu, vorbirea lor semănă mai multu a sbieratu, decatu a propunere. Intențiunea lor nu e rea; ei vrău ca școlarii să audă totu cuvântul eșitu din gura lor, și așa se devină atenși prin însași propunerea sa. Acestu mijlocu nu duce la scopu; căci cu câtu învățătorul face la propunere mai multu larmă, cu atâtu și învățaceii sunt mai neliniștiți, mai neatentți. Dreptu aceea, nu e de lipsă a vorbi tare, nu mai tare, decatu ca propunerea să se potă auți de tot școlarii din școlă, decă acestia sunt în liniște. O astfel de vorbire sigur nu va sdruncina sănătaea învățătorului. Alți învățători vorbescu:

II. *Prea multu*, unu de 4—10 ori mai multu, decatu pretinde scopul învățământului. Se ascultăm d. e. pe unu atare învățătoru, cum propune din aritmetică. Elu zice: „Decă am 57; câtu mai trebuie până la 100! Școlarii calculează. Unu școlaru se insinuă la răspunsu, învățătorul zice: „Așteptă până te voiu întreba. Tu trebuie să fi totdeuna mai grabnicu decatu alții.“ Și alte multe de aceste.

Intrebarea e cu atâtu mai precisă, cu câtu e mai scurtă, ăr din contră confusă și neclară.

Decă învățătorul spune o temă mai de multe ori, școlarii nu-și încordă numai decatu puterile sufletesci, rădimându-se pe repetițiunile următoare.

Școlarii încep a crede, că nu sunt datori a asculta la tôte cuvintele învățătorului, și fiindu-că densi — școlarii — nu sunt în stare a alege grăul din plavă, se pote întâmpla, ca să fiă chiar atunci neatentți, când importanta materiei ar cere cea mai mare atențiune.

Școlarii se dedau a desprețui ce e mai scumpu în viață — timpul celu ne-reparabilu, de unde se nasce lena, nepăsare.

Și în fine prin vorbă multă se cășună școlarilor daună spirituală însemnată, de ore-ce învățătorul poporalu are de a propune în fiă-care oră la trei des-părțeminte, așa încatu pe unu abia cadu 20 de minute, timpu întru adevăru forte scurtu, apoi și acesta se se tândălescă cu cuvinte de gēba?

Vorbele prea multe sunt stricaciōsă nu numai pentru școlari, ci și pentru învățătoru, de ore-ce:

a) *ii consumă puterile sale.* La începutu elu nu simte oboselă, ori e nepăsătoru în zelul sēu. În fine numai observă, că puterile i-se slăbesc și că prinde a se usca pe picioare. Vedem înșine, dăr nu cugetăm, că ore ce pote fi cauza. Forte bine zice unu învățatu germanu: până când suntem tineri, credem viața nesfârșită, și în această credință ne risipim puterile. În urmă numai ne deschidem ochii și vedem, că nu mai putem vorbi tare. Inse e târziu, căci sănătatea ne este acum în pericolu. Intregu organismul nostru se află într'o stare abnormală.

b) *ii turbă liniștirea consciinței*, acea liniștire, care provine din o împlinire acurată a datorințelor noastre. Una, dintre cele mai frumoșe însușiri ale unu învățătoru e punctualitatea. Totu minutul perdutu e o înșelaciune comisă față cu școlarii, despre care vomu avē a răspunde ore-când. Învățătorul nepunctuosu e asemenea unu neguțătoru, care vinde cu măsuru false.

Contrarulu dela vorbire e tăcerea. Herder zice: „*Vorbirea e argintu, tăcerea e auru.*“ Aceste cuvinte își au deplina lor valōre și pentru școlă. O, de ar pricepe fiă-care învățătoru, ce măestria mare e tăcerea, nu tăcerea aceluia, care nu are plăcere a-și deschide gura, nici aceluia care n'are atăta tăria, de așa lăsa grijile și nevoile acasă, și a nu s'arata nevinovaților școlari cu fruntea încrețită și fața-i posomorită, ci tăcerea aceluia, carele-și ține de cea mai principală problemă a chemării sale a înainta mișcarea și cursul ideilor în școlari, și a pași de bună voiă înderept, pentru-ca se-se potă manifesta activitatea de sine a școlarilor! Acesta se pote întâmpla la tôte obiectele de învățământu, nu numai la computu (aritmetică); la religiune, făcendu pe școlari a enera istoriile biblice până în capetu, și neintrerupendu cursul vorbirei lor, fără scopu și scotelă; la cetitu, contenindu-se a corege însuși greșele școlarilor, ci grijindu, ca totă clasa să urmeze cu atențiune școlarului cetitoru, și densul să îndrepteze erorile făcute; la învățământul intuitiv, arătând obiectele respective, și în natură, sēu în modele ori tipuri, și provocandu pe școlari a privi însuși cele de privitu, și a se exprima asupra celor observate ș. a. ș. a.

Acēsta se pote întâmpla în fine și la susținerea disciplinei, dedand pe școlari a lua sēmă la anumite semne ori cuvinte de comandă și a implini cele de împlinitu d. e. a-se scula când învățătorul va bate în palme, a repeta o propozițiune când va face unu arcu cu degetul în aeru, a-și scote cărțile când va zice „*unulu*“, a-le închide la cuvântul „*doi*“, etc. etc. Prin tôte acestea se cruță forte multu timp și multă putere, ăr școlarii se ededau la regularitatea și punctualitatea dorită. Numai astfel făcendu vocea noastră va fi în stare de a influința după dorința noastră asupra spiritului și inimei școlarilor nostri și pentru noi înșine nu va deveni unu focu mistuitoru.

Fiă-mi permis, D-le Redactoru, a recapitula pe scurtu cele zise mai susu:

„Învățătorul se se nisuescă a isprăvi multu cu mijloce puține, a alege cuvintele, și a învăța și tăcendu.“

Feneșul-săsescu, la 25 Octomvre 1889.

Aurelu B. Popu
învățătoru.

ECONOMIA.

Despre omenii, cari trāescu peste catu le ajungu mijlocele.*

III.

„Este haina plătită?“ întrebă de multe-ori bărbatul pe femeia sa, și destul de adesea trebuie să audă, că nu e plătită. Nici o nevastă insē nu este îndreptățită de a face fără scirea și voiă bărbatului datorii pe îmbrăcăminte ei. Decă face acēsta, ea progătesce bărbatului, care își dă totă silința spre a-și păstra unu nume cinstit, grele grij, și acestea de multe-ori sunt de ajunsu spre a-lu instrăina de nevasta sa risipitoare, căci elu vede printr'ēnsa amenințate rōdele sirgintei și ale nisuintei sale. Astfel se vēră în viața casnică amărăciune și discordiă.

Decă facem noi sēu femeile nostre datorii, dăm altoru omenii putere peste noi. Nu ne mai putem uita dreptu în ochii creditorului nostru. Când bate cineva sēu se trage clopoțelul la ușă, ne spăriam. Factorul (servitorul dela postă) pote să aducă o scrisore dela avocatul, care pretinde plata datoriei. Noi nu-o putem plăti și ne scusăm la acesta cum putem. În cele din urmă suntem împinși a și minți. Căci „*minciuna călăresce pe spinarea datorilor*“.

Ce nebuniă, de a face datorii pentru lucruri de prisosu, pentru lucruri, cari ne irită numai prin frumșeta lor și cari sunt așa de frumoșe, încatu nu le putem plăti! De multe-ori sunt, durere, însuși neguțătorii, cari ne duc în ispită, oferindu-ne unu creditu mai lungu, și prea ușor cădem jertfă aceste ispite. Suntem prea slabi, spre a rămâne credincioși datoriei, de a trăi numai din venitul nostru propriu, ci mai voim să recurgem și la venitul altora. Pe mulți neguțători îi putem privi din cauza acēsta așa dicendu ca pe nisce dușmani ai nostri. Dându adecă creditu, îmbiiandu mai alesu pe femeile nostre cu totu felul de lucruri frumoșe, ei le seduc a face datorii, și trimetu apoi conturi mari acasă. Ei ceru prețuri mai mari și mușterii le plătescu, — ba câte-odată plătescu duplu maria luată pe datoriă, căci nu'i cu putință a se examina esactu socotelele de o durată lungă. Cum trebuie să se porțe cineva față cu neguțătorii prea de tot amabili, n'i-a arătat odată Fridericu, fos-

tul impēratu alu Germaniei, pe timpul când era încă moștenitoru alu tronului. La 1867 se află elu cu soția sa în castelul Erdmansdorf. Părechia princiară cercetă adesea orașelul apropiatu Varmbrum, unde făceau tērgueli. Astfel intrară ei odată într'o prāvăliă să cumpere jucării printului Wilhelm, actualului impēratu, și aleseră unu calu de lemn, sabiă, coitu și lentă. Alteța regală „*Acesta mai are timpu, Alteța regală*“, zise neguțătorul cu o adencă plecaciune. „*Nu așa, amicul meu, eu nu iau împrumutu*“, răspuse principele scotēndu-și punga. „*Ce costă lucrurile astea?*“ Neguțătorul, care făcu înaltului mușteriu înalte prețuri, socoti pentru aceste obiecte o sumă nepotrivitu de mare. Printul de coronă ilu bātu atunci pe umēr și zise: „*Asta'i prea multu pentru relațiunile mele, atunci băiatul meu trebuie să se lipsescu deocamdată de ele*“. Dicēnd acēsta, dēdu brațulu princesei de coronă și lăsă pe neguțătorul uimitu pe locu, pentru a face tērgul în prāvălia vecină.

Pentru „*omul micu*“ formeză și afacerile cu plata în rate obicnute în timpul mai nou o fatală ispită, căci se seduc multe persoane din clasele mai de josu de a face tērgueli, cari nu numai că întrecu puterea mijlocelor lor, dăr de multe ori privescu și niște lucruri de totu netrebuincioșe pentru ei.

Rugarea în „*Tată nostru*“: „*Și nu ne duce pe noi în ispită!*“ coreșpunde slăbiciunilor naturei omenesci, căci pe acela l'a și invinsu păcatul, care se lasă în tocmelă cu elu. O femeă, care se gândesce mai întâiu să facă datorii ori nu, a și căduțu jertfă ispitei. Calta sēu ucenicul, care rămnesce lacomu la aurul stăpănului sēu, și l'ă însușesce mai curēndu sēu mai târziu. Elu o face acēsta îndat ce va fi suprimat sentimentul devenitu obiceiului prin creșterea și care ilu opresce a se atinge de lucrul străin, căci obiceiul este care se împreună cu mii de mici datorii ale vieței zilnice și formeză astfel o parte mare a condūcerei morale a omului.

Higienă.

În contra durenii de capu.

Cea dintăiu condițiune este, ca celu ce suferă de durere de capu să nu se mai cugete, că ar fi vr'unu mijlocu medicalu, care singuru numai prin întrebunțarea lui se vindece durerea. Sunt, nu'i vorba, chinul, cafeinul, bromcalium, acidul salicilic și altele, mijloce prețioșe pentru a alina durerea, precum antifebrinul, fenacetinul și antipirinul, dăr tôte aceste mijloce deoparte sunt periculoșe (anume antipirinul pote produce cărci și chiar spasmi), de altă parte potlescu numai momentan durerea. De aceea sunt bune a se folosi, după prescriere, pe lângă cura ce trebuie să o facă omul, spre a scăpa de migrenă și dureri de capu.

Abstrăgēndu de combaterea cauzelor, care produc durerea, clorosa (gălbănirea, paliditatea), anemia (lipsa de sange), nervositatea și altele, trebuie să ducă omul o viață regulată, și anume: pașentul, după ce a îngrijit să se ariseze bine odaia de durmitu, se culcă la o oră hotărâtă, de regulă la 10 ore sēră. În patu se nu citeșcă, cum rēu facu răi înainte de a adormi. La 6 $\frac{1}{2}$ ori la 7 ore dimineța se bea unu pahar (mare de $\frac{1}{4}$ până la $\frac{1}{2}$ diutr'unu litru) de apă catu se pote de fierbinte, și numai de este inclinat spre încăiere să bea

* După Smiles-Schramm.

apa rece, apoi se se scole in graba si ori se face o preumblare in pasu voinescu, cei mai slabi se plimba numai un minut si apoi in fiecare zi ceva mai mult, pana ce ajung sa se plimbe o ora. Ciarua ii lipsesce timpul si oca-siunea de a se plimba, ori alte pedeci ii stau in cale, se face exercitii gimnastice de casa, si anume miscarile se le face asa, ca si cum ar ave sa invinga o re-sistenla puternica, de pilda face incova-ierea bratelor incordandu muschi si opintindu-se a i supune. Dupa plimbare ori dupa exercitii bea era si un pahar de apa ferbinta si apoi se apuca in linieste de lucru, dupa ocupatiunea ce o are fi-a-care singuraticu. Baturi reci, precum si mancari se pot lua numai dupa trecere de o ora cel pu tinu dela exercitiile cor-porale. Dupa ameste bine se face omulu era si o plimbare, si in tot casulu inainte de a se culca se face era si exercitii gim-nastice inlatrandu pe catu se pote bu-cafile de imbracaminte, care impede-ca mișcarea. Nicl-odat ins se nu face omulu exercitii pana ce obosesce de totu. In ca-surul cand aceste masuri continuate cateva septemani nu inlatura de ajuns durerile, atunci se mai fia intreatu si mediculu, care dupa trbuinta pote prescrie medi-camente, cura de fantani, ori se aplice electricitatea, carea adeseori ajuta in modu surprindetoru. La dureri de capu lucrulu principalu e linieste, incolo pre pu tinu pot fi scutiti ceva hotaritu, deorece unuia i folosese compresii calde ori reci (legaturu ude la capu) cu apa, cu otetu, cu cartofi, cu toi de hrenu ori de vardu acra, cu lamaia taiata falii si pre-sarate cu cafea negra macinata, altuia ii ajutu un paharu de vinu, o cescu de cafea cu unu paharu de apa rece, o lingurita de sare de bucataria, picaturi de Baldrian ori de Hoffmann si medica-mentele citate mai susu.

Conservarea dintiloru.

D-lu Vauditz, cercetandu dintii dela 40 de omeni, de diferite pro-fesii, a gasitu asupra tuturor, a pro-pare, parasite vegetale si animale. Parasitele erau multe, dupa cum era si starea de necuratenia a dintiloru. Mijlo-cele intrebuintate pentru curatirea din-tiloru nu produceau nici unu efectu a-supra paraziteloru dintiloru, pe candu apa sapunata s'a constatat, ca le distruge. Deca aceste voru fi esacte, atunci ca se se conserve dintii se pretinde, ca se se curete bine gura cu apa, care se aiba pu tinu sapunu. Acesta la unu nu se pare asa placutu, este ins scitu, ca acidele ce con tinu prafurile dentifrice lucrezu mai vatamatoru, decatu usorele disolu-tiuni ale potasei, ce, contine sapunu.

MULTE SI DE TOATE.

Biciuti meccanic.

Unulu din obiceiurile cele mai ba-tetore la ochi ale pastoriloru meccanic este inradecinata credinta in inriura-spirituale a chinuriloru, cate-odat forte crude, ce si le impun pentru is-pasirea peccateloru loru. Unu mare po-sesoru de ciurdi din Texas, d. Horton, da in acestu privinta, in diarul „Sun“ din New-York, urmatorele amenu-ne ca-racteristice:

Mexicanulu, cand ii vine tonele se se batu cu biciulu, nu se mai ingrijese-ce de nimicu, ori catu de mare ar fi re-s-punderea sa. Am vedutu o turma de trei mii de capete de vite, imprastiu-du-se in tote partile in timpul unei fur-tuni si suferindu perderi mari, fiindca la cea dintaiu bubuitura a tunetului, toti pastorii, fara deosebire, cadura in ge-nunchi spre a se biciui pana la sange, cerendu mila dumnezeesca.

Cand pe unu pastoru, ilu apuca gandulu de a se biciui fia la pasunatu, fia pe drumu, nu mai tine sema de nimicu, si strigatele ce scote, lovindu-se cand cu o mana cand cu alta, sparia turma, care fuge in grona mare. Der aceste pedepse individuale nu suntu nimicu pe langa spectacolulu revoltatoru ce l'am vedutu in Vinerea mare, intr'unu satu din Mexiculu-Nou.

Prevestitu de unu prietenu, ca era

se fia la bisericu o biciuire publica pen-tru peccatele parochiei, avuu grija de a me duce si eu acolo la ora hotaritu. In fa-a altarului, unu teneru astepta cu pie-lea gola pana la mijlocu. Preotulu se ruga pentru densulu si credinciosii in genuunchi isi recitau rugaciunile totu pen-tru elu. — „Acesta este Lopez celu reu, una din fiintele cele mai uriciose din tota tera“, imi dise la urechii prietenulu, care mi servia ca calauza. Se pare ca a facutu anul acesta multe ticaloșii si trebuie sa plateasca pentru toti ceila-lti.“

Dupa ce se gataru rugaciunile, doi omeni puseru pe umerulu lui Lopez o cruce, pe care d'abia o puteau ridica, caci avea o lungime de trei metri aprupe si era facuta din lemnu, avendu o grosi-me de optu pana la deca degete. Ne-norocitul se incovaiase de totu sub acestu povara. Porni incetisoru, urmatu de tota lumea, si se indrepta spre unu delusoru de langa satu, cam o ora departare. So-sindu in verfulu delulu, unde se afla o cruce de feru, Lopez era sfersitu, elu n'ar mai fi fostu in stare sa mergu o suta de metri. Dupa ce ocoli crucea de feru cu povara sa in spinare, apoi o puse pe acesta josu. Se forma unu cercu in giurul lui si deodatu doi uriasi de esecutori intraru in mijlocu. Fia-care avea in mana cate o radecina de cactu-s lungu de patru picioare, avendu cate cinc-i seu sese craci pline de ghimpi. Acesti ghimpi, precum se scie, producu durere ca si intepatura albinei. Cea mai mica intepatura la unu degetu ilu face se se umfle si cauzeza o durere mai mare, mai uricioasa ca a urdicei. Inchipuiasca si acum ori-cine efectulu a sute seu mii de tepti.

Cei doi calai ai lui Lopez aveau doru sa spele parochia de peccatele sale pe spinarea nenorocitulu, caci fara a mai perde unu minutu, se repedira spre densulu si incepuru a lu lovi din tote puterile cu radecinele loru de cactusu. Catu pentru densulu, elu se invertia me-reu imprejurulu crucei de fieru, urmatu de cei doi esecutori, pe candu specta-torii inganau o litania jalnicu. La cea dintaiu lovitura spinarea ii fusese sfasiata, ca de dou-deci lovituril de lance, si san-ghele curgea sirioe. Carnea fieru vie, toti muschi il se stringeau intr'unu felu de sforțare convulsiva produsu de durere, der nici unu tipetu nu esia din gura sa. Si ceialti dadeau, dedeau meresu... In curendu nu mai remaseru craci pe ra-de-cina de cactusu. In schimb spinarea nenorocitulu dela capu si pana la mij-locu nu mai era decatu o ranu acoperi-ta de tepti, mai totu atatu de numero-se, ca si acele ale unui aricui.

Dupa acestu Lopez fu readusu la bi-sericu. Aci o mana compamitoru trase pe spinarea sa, numai carne via, cu unu felu de raquitore de lemnu, care facu sa cada ghimpil. Acestia impreuna cu tote sfarmaturile de cactusu, adunate de asistenta de pe locul pedepșii, furu presarate pe pietril din bisericu dela usa pana la altaru. Lopez, cu picioarele gole, trebui sa mergu pe acestu poteca spre a se intorce sa ingenuche in fa-a altarulu. Aci chinurile sale sesfer-sira: rescumparase in fine peccatele pa-rochiei.

Nu sciu deca a resistatu acestei in-grozitore incercari; der ceea-ce potu se spunu este, ca nu arare-ori aceste victime ale biciului zacu cate sese luni mai ina-into de a se vindeca, si ca din cand in cand unele chiar moru.

Tergurile dela 1-15 Noevre 1889.

1 Uniedora. 2 Nagyalau. 3 Agerbiciu, Richisdorf, Magherusu. (Budapesta). 4 Resinaru. (Casovia). 5. (Dum. inainte de SS. Arch. Lipova). 6 Hundrubechiu. 7 Ciu-Cartfalu, Vinulu sup., Gherne-sigu, Garbeulu ung., Harscracu, Craifalu, Frata ung., Borosneul mare Goros-leul mare. 8 Baia de Crișu, Ibașfalu, Bis-rița. 9 Jimborulu mare ung (Voiteg). 10 Bilacu. (Temerin). 13 Vinulu inf., Huedin, Ghiurciu, Ghialacuta, Gheorgio-Ditreu, Kizd. (Checichemet, Ghiuru). 15. Dragu, Casonulu mare ung. (Tirnavia).

In Romania si Bucovina: 8 Cam-pu-lungu, Oena, Petra.

Tergulu de rimatoru din Steinbruch. La 4 Nov. n. starea rimatoriloru a fostu de 98.677 capete, la 5 Nov. au intratu 1243 capete si au esitu 1265 ramandundu la 5 Noevre unu numeru de 98.655 capete. — Se notazu: marfa un-guresca veche, grea dela 41 cr. pana la 42— cr. marfa un-guresca tineru grea dela 42 1/2 cr. pana la 44 1/2 cr., de mijlocu dela 44 cr. pana la 45 cr — usoru dela — cr. pana la — cr. — marfa feranesca grea dela 41 pana la 42 — cr. — de mijlocu dela 43 cr. pana la 44 cr. usoru dela 44 1/2 cr. pana la 46 cr — Marfa de Romania de Bakony grea dela — cr. pana la — cr. transi-to mijlociu grea dela — cr. pana la — cr. insu transitu usoru dela — cr. pana la — cr. transi-to deo teposa grea dela — cr. pana la — cr. transi-to mijlociu dela — cr. pana la — cr. Marfa serbesca grea dela 42 1/2—43 cr. transi-to, mijlociu grea dela 42 1/2—43 cr. transi-to, suora dela 43—44 cr. Porci ingrasati de unu anu dela — cr. pana la — cr., ingrasati cu cucuruzu dela — cr. pana la — cr., ingrasati cu ghinda dela — cr. pana la — cr. Cantariul la gara cu 4 1/2.

Trageri la sorti.

Losuri de stat dela 1860. La 1 Aug. s'au sortatu seriile din losurile acestea, er la 2 Noevre numerii. Castiguri mai mari au obtinutu ser. 235/2, 735/18, 892/8, 898/5, 1776/11, 2178/9, 2562/16, 2817/3, 14, 2900/7, 3606/3, 4919/8, 5195/12, 6200/7, 6343/12, 6747/16, 7279/13, 7369/5, 7498/18, 7770/4, 12, 7866/7, 8387/18, 9893/9, 11923/11, 12286/2, 17, 12371/19, 12430/5, 13050/2, 13117/7, 13138/17, 13301/12, 13420/15, 13983/16, /20, 14314/6, 14396/1, 15670/8, 16133/1, 16154/2, 16468/17, 16607/4, 17540/7, 18078/15, 18304/3, 18378/10, 19844/15, 19990/16, 7037/17, Toti ceialti numeri din seriile sortate se voru plati dela 1 Fe-bruarie 1890 incolo cu 600 fl. respective 120 fl.

Losuri italiene sortate la 2 Nov. Ser. 1413/35, 1557/22, 2931/21, 2991/13, 4620/36, 5201/23, 6792/35, 8565/13, 8813/35, 9566/30, 10298/17. — In amorfisare s'au sortatu seriile 287, 4981, 5582, 6377, 6016, 8387, 8981, 9970, 10205, 10884, 11356, 11646.

Pentru plata castiguriloru se voru presenta losurile impreuna cu cuponele de premia. Losurile, fara cupone, le voru primi proprietarii indereptu; ele parti-cipa la tragerile urmatore pana voru fi trase in amortisare.

Crucea ros. ung. sortate la 31 Octom-vre: Ser. 21/39, 40/25, 43/14, 120/21, 188/78, 189/9, 368/65, 425/7, 506/59, 674/100, 748/92, 757/6, 785/3, 862/80, 1246/43, 1551/82, 1754/49, 1825/13, 1987/94, 2095/45, 2199/67, 2267/12419/65, 2427/45, 2434/77, 2492/51, 2679/19, 2746/37, 3037/58, 3092/7, 3171/46, 3217/79, 3286/29, 3336/70, 3432/22, 3492/24, 4032/60, 4112/54, 4237/68, 4248/57, 4405/67, 4409/49, 4497/15, 5039/50, 5226/52, 5250/95, 5268/8, 5492/74, 5539/7, 5800/37, 5854/54, 5857/53, 6364/25, 6449/17, 6858/15, 6969/77, 7365/37, 7402/15, 7631/94, 7796/41, 7977/24, 7978/45. Plata urmaza ca la cele italiene. — In amortisare au esitu seriile: 48, 157, 432, 470, 623, 1630, 1711, 1741, 1808, 2098, 2737, 4151, 4254, 4261, 4365, 4552, 5289, 5445, 6272, 6400, 6558, 6833, 7391.

Losuri de Bucuresci sortate la 1 No-evre seriile: 219, 282, 439, 726, 780, 786, 1230, 1395, 1410, 1682, 1850, 2007, 2061, 2071, 2100, 2126, 2127, 2225, 2412, 2545, 2607, 2661, 2755, 2935, 2940, 2947, 2960, 3076, 3130, 3148, 3202, 3287, 3525, 3727, 3768, 3836, 3999, 4064, 4083, 4221, 4420, 4791, 4836, 4978, 5036, 5405, 5521, 5643, 5821, 5935, 5963, 6005, 6125, 6142, 6423, 6612, 6614, 7029, 7447, 7462.

Plata loru se face dela 5 Martie 1890 inainte.

Cursulu piețel Brașov

Table with exchange rates for various banks and currencies in Brașov, including Banconote romanesce and Argintu romanesce.

Table showing exchange rates for various currencies like Galbini, Scris. fonic., Ruble rusesci, and Marcii germane.

Bursa de marfuri din Budapesta dela 6 Nov. 1889.

Large table containing market data for various goods (e.g., Grâu Banătescu, Săcură) and their prices in different units.

Bursa din Bucuresci din 6 Nov.

Table with market data for various securities and bonds in Bucharest, including rentă română and credit fonc.

Cursulu la bursa de Viena

Table showing exchange rates and market data for Vienna, including renta de aur and renta de hartia austriaca.

Editoru și Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

CăleNDARULU SEPTĂMĂNELI.

Calendar table for the week of October 31st, listing days, months, and specific events or names like Sorele Gregorian.

CONCURSŪ.

Pentru ocuparea postului de **directore** la internatul de fete ală „Reuniunii femeilor române“ din Braşovă, se deschide concursu cu terminu de o lună din ziua publicării concursului.

Condiţiunile: concurenta sē aibă cunoscintele necesare pentru conducerea educaţiunei și instrucţiunei morale și intelectuale a elevelor internatului; de asemenea sē aibă cunoscintele necesare de țesutū, croitū, cusutū și de economia casei.

Postul de directore e împreunatū cu o lēfă de 300 fl. pe anū, costū și evartirū în internatū.

Ofertele cu atestare în regulă se trimitū la Președinta „Reuniunii“ **Agnes Dușoiu.**

Braşovă, 27 Octomvrie 1889

201,3—2

COMITETULŪ.

Schwarze, weisse und farbige Seiden-Damaste
von fl. 1.40 bis fl. 7.75 p. Met. (18 Qual.) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depot **G. Henneberg** (K. und K. Hofliefer.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 fr. Porto.

Pentru comune cele mai estine prețuri!!!

Contra BŪLEI DE GURA ȘI UNGHII

la vitele cornute și la oi

este celū mai sigurū, anti-septicū, antiparasiticū

și
desodorantū
remediū

„CREOLIN“

care se recomandă prin nota circulară cu Nru. 50,927 a reg. u.

Ministeriū de agricultură, și care se preparēză în fabrica de produse chimice a d-lorū **FISCHER & HEIDELBERG** din Budapesta.

Introdusū în comerțū prin **magazinulū de semințe și de articole necesare la economiā a lui**

Alphons Szávoszt.

Sub protectoratulū societății de agricultură regnicolare.
Budapesta. Arany János-utca, 11.

Nru. 11,589—1889.

58.M.6—3

PUBLICAȚIUNE.

Din fundațiunea D-rului med. Ioanū **Plecker** suntū de a se da de cătră subscrisulū magistratū în imprumutū **2000 fl. v. a.** cu 5% camătă și 1% amortisațiune pe lângă amanetare de hipotecă și asigurare prin cărțile funduare.

Braşovă, în 5 Octomvrie 1889.

Magistratulū orașenescū.

Nr. 13,047—1889.

58M.3—1

PUBLICAȚIUNE.

Miercuri în 20 Noemvrie 1889 se va da în chiria în biroulū oficiatului orașenescū economicū pe durata de 3 ani și pe cale de oferte cărciuma de pe noulū locū alū țergului de vite.

Referitōrele oferte au de a se așterne până în 20 Noemvrie a. c. 12 ore înainte de prāndū la oficiatulū orașenescū economicū, unde se potū vedea și condițiunile de inchiriare.

Braşovă, 2 Noemvrie 1889.

Magistratulū orașenescū.

Nr. 511—1889.

200,3—1

EDICTŪ.

Nicolau Cleosu, gr. cat. din Homorodū, mai bine de 9 ani părăsindu-și femeia și neaflāndu-i-se ubicatiunea, pe calea acēsta este provocatū, ca în terminū de unū anū și o di sē se prezenteze înaintea forului matrimonialū del. gr. cat. de I instanță alū Făgărașului, spre a se confronta cu muiera sa **Eva Dumitru**, gr. cat. din Homorodū, carea în 28 Octomvrie a. c. a intentatū procesū divorțialū asupra lui; altecum procesulū se va pertracta și decide și fără de dēnsulū.

Dela presiđiulū forului matrimonialū gr. cat. de I instanță alū Făgărașului.

Făgărașū, în 4 Noemvrie 1889.

Basiliu Rațiu,
vicarū.

Numere singurateice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potū cumpēra în tutungeria **I. Gross**, și în librăria **Nicolae Ciurcu.**

Efectuēză la casuri de strāmutare dintr'unū locū intr'altulū cu **calea feratā**, cu **vaporulū** și pe **șosele** transportulū obiectelorū prin

CARĒLE LORŪ PATENTATE
pentru

TRANSPORTUL DE MOBILE

ce se închidū. Fiindū aceste carē tapetate completū înăuntru și aședate pe arcuri se economisescū impachetarea precum și descārcarea și reincārcarea obiectelorū.

125,16

ANUNȚŪ.

198,2—2

FRITZ ROTARIDES jun.
Căldărarū.

Braşovă, strada căldărarilorū No. 505.

recomandă on. publicū atelierulū sēu nou înființatū pentru fabricarea tuturorū soiurilorū de mărturi de aramă precum: la **instalațiuni pentru fabrici de spirtū**, pentru **berării**, pentru **văpsitorii**, pentru **stabilimente de băi**, pentru **fabrici de postavuri**, **rechisite de fierțū** pentru **birturi** și **cafenele**, **mașini de spălatū**, **țevi de aramă** în tōte dimensiunile, ca specialitate **CAZANE** (căldări) pentru **FIERT RACHIU**. Asemenea primesce comānde pentru tōte lucrările din acēstā specialitate, precum și ori-ce reparaturi și obiecte pentru spoitū cu cositorū, carī se vorū esecuta promptū și cu prețuri fōrte estine.

„ALBINA“

88,21

Institutū de creditū și de economii
FILIALA BRAȘOVŪ
primesce în comisiune efectuarea de plăți și încassări atātū în interiorulū țerei câtū și în străinătate.

Cumpēră, vinde și amanetēză monete, efecte și cupōne, dā însași sēu îngrijește cecuri, asigurate etc. și se recomandă în deosebi pentru esecutarea în comisiune a ori-cārei transacțiunii de bancă în România.

Informațiuni mai de aprōpe se potū lua đilnicū în biroulū institutului, piață No. 90, dela 8—2 ore d. a.

ANUNCIU.

Subscrisulū am onōrea a face cunoscutū, cumcā am strāmutatū

Cancelaria mea advocațională
în casele din **strada Teatrului No. 313.**

SIMEONŪ DAMIANŪ,
advocatū.

194,3—2

ȘCOALA DE LUCRU

concesionată de autoritatea industrială.

Subscrisa imi permitū a face cunoscutū onor. publicū, totū asemenea și onorațiilorū mușterii, carī i-am avutū și până acum din locū și dela țēră, cumcā dela 1 Noemvrie a. c. deschidū ēr

ȘCOLA MEA DE LUCRU PENTRU FETE

unde se învață **cusutū la mașinā**, **croitū de tiparū după mēsurā**, atātū pentru **abituri câtū și pentru rochii**, și tōte astea dāpā o metodā nouā ușorū de priceputū, care mī-am însușit'ō acum intr'unū intervalū mai lungū în Pesta. Invitū prin urmare pe toți onorațiii pārinți, carī arū dori sē le dea fetelorū lorū acēstā invēțaturā, sē mē onoreze cu încrederea d-lorū.

Inscrierea elevelorū se face în fie-care đi cu onorarū moderatū. Fete dela sate potū avē și costū și locuință.

Mē recomandū totdeodatā a face **totū felulū de abituri** atātū pentru dame, câtū și pentru bărbați, **abituri de patū**, **trusouri întregi solidū** lucrate și cu multā gustū, în prețuri câtū se pōte de moderate.

Cu distinsā stimā

Carolina Schneider.

Strada nouă de susū No. 169.

Avisū d-lorū abonați!

Rugām pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei sē binevoiascā a scrie pe cuponulū mandatului postalū și numerii de pe fășia sub care au primitū điarulū nostru până acuma.

Totodatā facemū cunoscutū tuturorū D-lorū abonați, că mai avemū din anii trecuți numerī pentru complectarea colecțiunilorū „Gazetei“, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru carī se potū adresa la subsemnata Administrațiune în casū de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.“